

РОЗДІЛ І. **ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ТРУДОВЕ ПРАВО УКРАЇНИ»**

Концепція викладання дисципліни

Право на працю - одне з фундаментальних прав людини, встановлене міжнародно-правовими актами і визнане усіма державами. Це право належить до групи соціально-економічних прав і відображає потребу людини не лише створювати й здобувати засоби для існування себе і своєї сім'ї, а й реалізувати свій творчий потенціал, виражати свою особистість. Суспільні відносини, які виникають з приводу застосування найманої праці, регулюються системою правових норм, які об'єднуються у самостійну галузь права - трудове право. У системі національного права України трудове право посідає важливе місце. Правова доктрина розглядає трудове право не лише як самостійну галузь права, а як правовому науку та навчальну дисципліну. Як навчальна дисципліна трудове право являє собою систему теоретичних та науково-практичних знань про особливості правового регулювання трудових відносин, застосування норм трудового права, проблеми їх удосконалення.

У сучасних умовах юрист повинен оволодіти теоретичними та практичними знаннями, які стосуються сучасної доктрини трудового права, його інститутів, а також правильно застосовувати норми трудового права, вміти аналізувати та тлумачити їх, розв'язувати практичні задачі.

Метою навчальної дисципліни є засвоєння студентами знань про сучасний стан правових норм, які регулюють трудові та інші відносини, тісно пов'язані з ними, тенденції їх розвитку та практику застосування; знань основних засад і принципів функціонування інститутів трудового права.

Завданням навчальної дисципліни є оволодіння студентами теоретичними знаннями та практичними навиками, які стосуються сучасної доктрини трудового права, вмінні аналізувати та тлумачити норми трудового права. У сучасних умовах вивчення таких інститутів трудового права, як трудовий договір, колективний договір, оплата праці, матеріальна відповідальність сторін трудового договору, дисциплінарна відповідальність найманого працівника, трудові спори набуває першочергового значення для майбутніх роботодавців та найманих працівників. Крім того, важливим завданням є надання допомоги студентам у виробленні власних підходів до шляхів

реформування та вдосконалення норм трудового законодавства, їх практичному застосуванні.

Вимоги до знань та вмінь студентів

Повинен знати:

- основні теоретичні положення трудового права;
- правові механізми регулювання трудових відносин;
- суб'єктів цих відносин та їх правовий статус;
- виникнення, зміни та припинення трудових правовідносин;
- засоби забезпечення, підстави, зміст та види відповідальності при порушенні чинного законодавства, колективних угод, колективних договорів, угод, трудових договорів;
- порядок розгляду спорів, що виникають між суб'єктами трудового права;
- зміст та загальну характеристику основних джерел трудового права.

Повинен вміти:

- визначити зміст визначених фактичних відносин;
- давати вірну юридичну кваліфікацію означеним фактичним відносинам;
- тлумачити чинне законодавство, колективні угоди, колективні договори, трудові договори;
- застосовувати чинне законодавство про працю;
- розробляти проекти колективних угод, колективних договорів та інших локальних правових актів, трудових договорів, процесуальних документів та ділової документації;
- вирішувати практичні задачі.

Міждисциплінарні зв'язки.

Викладається після дисциплін «Теорія держави і права», «Цивільне право України», «Адміністративне право України» і передує вивченню таких дисциплін, як «Право соціального захисту».

Розподіл навчальних годин за розділами (модулями), темами

№	Назва розділів та тем	Всього	За формами занять, годин			Номер модуля	Форма контролю
			Лек.	Семінар.	СРС		
VII семестр (стаціонар)							
1	Загальнотеоретичні положення трудового права Трудове право України в системі національного права	8	2	2	4	1	
2	Джерела трудового права	8	2	2	4	1	
3	Суб'єкти трудового права та правовідносини у трудовому праві	8	2	2	4	1	
4	Правовий статус профспілок та організацій роботодавців у сфері трудових відносин	8	2	2	4	1	К*
5	Правове регулювання колективних договорів та угод Колективні договори та угоди	8	2	2	4	2	ІЗ
6	Правове регулювання зайнятості та працевлаштування Проблеми зайнятості та працевлаштування	10	2	2	6	3	С
7	Міжнародно-правове регулювання праці МОП та її нормотворча діяльність	8	2	2	4	4	С
8	Трудовий договір Поняття, зміст, укладення та припинення трудового договору	12	4	2	6	5	К
9	Правове регулювання робочого часу, часу відпочинку та оплати праці Робочий час та час	14	4	4	6	6	С

	відпочинку						
10	Оплата праці	14	4	4	6	6	
11	Трудова дисципліна Правове регулювання трудової дисципліни	10	2	4	4	7	С
12	Матеріальна відповідальність сторін трудового договору Особливості матеріальної відповідальності	12	4	4	4	8	С
13	Правове забезпечення охорони праці Охорона праці	10	2	2	6	9	С
14	Особливості правового регулювання праці жінок, молоді, інвалідів	8	2	2	4	9	
15	Трудові спори Індивідуальні та колективні трудові спори	12	4	4	4	10	К
16	Нагляд і контроль за додержанням трудового законодавства Державний та громадський нагляд і контроль за додержанням трудового законодавства	10	2	2	6	11	С
	Разом за курс	160	42	42	76		

* К - контрольна робота;
С - самостійна робота;
ІЗ - індивідуальне завдання.

№	Назва розділів та тем	Всього	За формами занять,			Номер модуля	Форма контролю
			Лек.	Семінар.	СРС		
	Заочне навчання						
1	Загальнотеоретичні положення трудового права Трудове право України у системі національного права	12	-	2	10	1	С
2	Джерела трудового права	8	-	-	8	1	
3	Суб'єкти трудового права та правовідносини в трудовому праві	10	-	-	10	1	
4	Правовий статус профспілок та організацій роботодавців у сфері трудових відносин	8			8		
5	Правове регулювання колективних договорів та угод Колективні договори та угоди	12	-	2	10	2	С
6	Правове регулювання зайнятості та працевлаштування Проблеми зайнятості та працевлаштування	10	-	-	10	3	
7	Міжнародно-правове регулювання праці МОП та її нормотворча діяльність	8	-	-	8	4	
8	Трудовий договір Поняття, зміст, укладення та припинення трудового договору	14	2	2	10	5	С
9	Правове регулювання робочого часу, часу відпочинку та оплати праці Робочий час та час відпочинку	12	-	2	10	6	С
10	Оплата праці	12	-	2	10	6	С/К
11	Трудова дисципліна Правове регулювання трудової дисципліни	10	-	-	10	7	
12	Матеріальна відповідальність сторін трудового договору Особливості матеріальної відповідальності	10	-	-	10		
13	Правове забезпечення охорони праці Охорона праці	8	-	-	8	9	С
14	Особливості правового регулювання праці жінок, молоді, інвалідів	8	-	-	8	9	
15	Трудові спори Індивідуальні та	12	-	2	10	10	С

	колективні трудові спори						
16	Нагляд і контроль за додержанням трудового законодавства Державний та громадський нагляд і контроль за додержанням трудового законодавства	8	-	-	8	11	К
	<i>Разом за курс</i>	162	2	12	148		

**Умови визначення навчального рейтингу з дисципліни
«Трудове право України»**

№ п/п	Види знань і виконання робіт	Кількість контрольних заходів	Максимальний бал за одиницю (занять, робіт)	Сума балів	Тижні																			
					-	ся	с)	«	40	с-	00	О	о	-	ся	с)								
1	Опитування на семінарах *	4	4	16																				
2	Письмове опитування **	4	4	16																				
3	Тримісячна контрольна робота ***	1	10	10																				
4	Реферат (вибіркове завдання)****	1	10	10																				
5 тс	1	8	8																				
	Разом	Семінари - 60 балів Іспит - 40 балів																						

Пояснення до умов визначення рейтингу

*Опитування на семінарах уключає у себе: опитування за будь-яким питанням, винесеним на семінарське заняття (за вибором викладача), відповідь на питання інших студентів, запитання студентів до інших студентів, відповідей інших студентів, відповідь на питання для повторення (з тем, що були вивчені раніше), вирішення ситуаційних завдань з необхідною аргументацією та посиланням на законодавство. Максимальна кількість балів може бути виставлена студентам, підготовленим до відповідей на усі питання теми.

Оцінюючи відповідь, викладач керується такими критеріями, як: правильність відповідей на питання, повнота і конкретність відповіді, ступінь використання наукових і нормативних джерел, уміння розв'язати теорію з практикою, логіка і аргументованість викладу думок, культура мови.

**Письмове опитування на семінарі проводиться на кожному семінарі на початку заняття (5-7) хвилин. Викликаються 4-6 студентів, які повинні дати відповіді на запитання.

Метою проведення письмового опитування є перевірка студентів до семінарського заняття та вміння змістовно і коротко викласти тему (дати визначення, скласти план, скласти таблицю або схему)

***Триместрова контрольна робота проводиться протягом години. Вона включає у себе теоретичні питання і ситуаційну задачу.

Студенти попереджаються про проведення КР не менш як за тиждень. З переліком тем, питання з яких буде винесено на контрольну роботу, студенти теж ознайомлюються завчасно.

Відповідь на теоретичне питання повинна повністю його розкривати, але разом з тим бути лаконічною. При вирішенні задачі студент повинен не тільки дати відповідь на поставлене запитання, а й розв'язати її з посиланням на статтю (частину статті) нормативно-правового акту.

Під час виконання контрольної роботи студентом обов'язковими є зазначення ним свого прізвища та номера варіанта. Якщо невиконані ці вимоги робота оцінюється у 0 балів, оскільки немає можливості встановити її результати.

Після перевірки КР та оголошення її результатів студентам надається можливість ознайомитись з власними роботами та завданнями для них, і при необхідності оспорити результати контрольної роботи.

****Реферат готується з обов'язковим розглядом дискусійного в науці питання з викладенням власної точки зору на дану проблему, яка підтверджується належними аргументами. Теми робіт студенти обирають самостійно. Головна умова - це новизна та проблематика. Наприклад: Міжнародні стандарти в галузі трудових прав людини.

Діють вони в Україні? Потрібен контракт як особлива форма трудового договору?

Обсяг реферату не повинен перевищувати 5-7 сторінок. Після перевірки викладачем робота підлягає захисту перед аудиторією протягом 5 хвилин. Студент повинен відповідати на запитання інших студентів та викладача. Ці відповіді зараховуються при визначенні кількості балів.

На перевірку робота здається у встановлений викладачем час (не пізніше ніж за два тижні до залікової сесії).

Реферат складається з плану, основної частини з обов'язковим посиланням на джерела, загального висновку та списку використаної літератури.

*****Тести готуються студентами самостійно і здаються у встановлений викладачем час (не пізніше 3 тижнів до залікової сесії). Уключають у себе 8 питань з 3-ма варіантами відповіді, одна із яких є правильною.

Готуючи тести, студенти повинні використовувати не тільки лекційний матеріал, але й монографії, підручники, нормативно-правові акти, публікації. Оцінюючи тести, викладач урахує творчий підхід студентів, нестандартні питання та проблемні ситуації, описані в тестах.

Тематичний план

Тема 1. Трудове право України у системі національного права

Поняття трудового права як самостійної галузі права України. Предмет трудового права. Метод правового регулювання трудових відносин. Характеристика централізованого і локального методів. Система трудового права і трудового законодавства. Відмежування трудового права від інших галузей права. Функції трудового права. Визначення принципів трудового права. Система принципів трудового права. Принципи трудового права, що закріплені в Конституції України, КЗпП та інших законодавчих актах про працю.

Тема 2. Джерела трудового права

Поняття джерел трудового права, їх особливості та класифікація. Види джерел трудового права і загальна характеристика кожного. Єдність і диференціація у правовому регулюванні трудового права. Загальне та спеціальне законодавство. Значення рішень Конституційного Суду України та Постанов Пленуму Верховного Суду України.

Тема 3. Суб'єкти трудового права та правовідносини у трудовому праві

Поняття трудових правовідносин. Види трудових правовідносин. Структура і підстава виникнення трудових правовідносин. Характеристика трудових правовідносин і відносин, тісно пов'язаних з ними. Поняття суб'єктів трудового права. Класифікація суб'єктів трудового права. Поняття трудової правосуб'єктності. Працівники як суб'єкти трудового права. Трудова правосуб'єктність власника підприємства, організації та установи або уповноваженого ним органу чи фізичної особи. Поняття трудових колективів, їх види. Повноваження трудового колективу як суб'єкта трудового права.

Тема 4. Правовий статус профспілок та організацій роботодавців у сфері трудових відносин

Поняття профспілок, їх функції. Загальна характеристика законодавства про профспілки. Порядок утворення, легалізація та припинення діяльності профспілок. Права, гарантії та обов'язки профспілок, їх об'єднань відповідно Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії їх діяльності». Повноваження виборного органу первинної

профспілкової організації на підприємстві. Звільнення працівників за попередньою згодою з профспілкою. Поняття організацій підприємств, та їх об'єднань. Право роботодавців на об'єднання: міжнародні юридичні гарантії й зарубіжний досвід. Мета та завдання діяльності. Законодавство України про правовий статус організацій роботодавців. Порядок створення та припинення діяльності. Повноваження роботодавців та їх організацій у колективно-договірному регулюванні. Права та обов'язки роботодавців та їхніх об'єднань щодо захисту прав своїх членів.

Тема 5. Колективний договір та угода

Поняття і сторони колективного договору. Зміст колективного договору: інформаційні, нормативні, зобов'язальні, організаційні умови. Колективні переговори та укладення колективного договору. Врегулювання розбіжностей. Контроль за виконанням колективного договору. Відповідальність за невиконання умов колективного договору. Поняття колективних угод та їх види. Сторони угод на державному, галузевому та регіональному рівнях. Генеральна угода та її характеристика. Співвідношення законодавства про працю, угод, колективного договору, трудового договору. Колективні переговори та укладення колективної угоди. Контроль за виконанням угоди. Відповідальність за невиконання умов колективної угоди.

Тема 6. Правове регулювання зайнятості та працевлаштування

Поняття зайнятості населення. Основні принципи державної політики зайнятості населення. Державні гарантії у сфері зайнятості. Додаткові гарантії зайнятості для окремих категорій населення. Законодавство про зайнятість. Поняття працевлаштування. Правові питання працевлаштування державною службою зайнятості. Працевлаштування за допомогою посередницьких організацій. Поняття безробітного. Особи, які не можуть бути визнані безробітними. Права та обов'язки безробітного. Підходяща робота та критерії її підбору. Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. Принципи та суб'єкти страхування. Страхувий стаж. Допомога по безробіттю та визначення її розміру.

Тема 7. Міжнародно-правове регулювання праці

Поняття та розвиток міжнародно-правового регулювання праці. Всесвітні міжнародні стандарти праці: Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права. Європейські міжнародні стандарти праці: Європейська соціальна хартія, Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод. Двосторонні міждержавні угоди щодо регулювання відносин у галузі праці й соціальної сфери. Міжнародна Організація Праці: історія створення, повноваження, члени. Основні завдання діяльності МОП. Організаційна структура МОП. Конвенції і рекомендації МОП: процедура прийняття та ратифікація державами-членами. Загальна характеристика основних напрямків нормотворчості.

Тема 8. Трудовий договір

Поняття трудового договору та його характеристика у сучасний період. Відмінність трудового договору від цивільно-правового договору. Поняття сторін трудового договору. Власник або уповноважений ним орган чи фізична особа як роботодавець, і найманий працівник - сторони трудового договору. Письмова та усна форми трудового договору. Зміст трудового договору. Обов'язкові (необхідні) і факультативні (додаткові) умови трудового договору. Поняття комерційної і державної таємниці. Випробування при прийомі на роботу. Відмова при прийомі на роботу і обмеження щодо спільної роботи на одному підприємстві певної категорії робітників. Етапи оформлення трудового договору. Трудовий договір безстроковий. Трудовий договір на певний строк. Трудовий договір на час виконання певної роботи як різновид строкового трудового договору. Контракт - особливий вид трудового договору, його характеристика. Окремі види трудового договору: про тимчасову роботу, про сумісництво, про суміщення професій і посад, про надомну роботу. Трудовий договір з фізичною особою. Переведення на іншу роботу і переміщення на інше робоче місце. Переведення з ініціативи власника та працівника. Зміна істотних умов праці. Підстави припинення трудового договору і їх класифікація. Розірвання трудового договору з ініціативи власника, з ініціативи працівника, третіх осіб. Оформлення звільнення і проведення розрахунку.

Тема 9. Правове регулювання робочого часу і часу відпочинку

Поняття і види робочого часу. Режим робочого часу: поняття і елементи. Режим змінної роботи, роботи з роздробленим робочим днем, вахтовим методом. Надурочна робота та ненормований робочий час. Чергування. Облік робочого часу. Поняття та види часу відпочинку. Перерви протягом робочого дня. Щотижневий безперервний відпочинок (вихідні дні). Святкові і неробочі дні. Робота у вихідні та святкові (неробочі) дні, компенсація. Визначення відпустки. Право на відпустки згідно з Конституцією України, КЗпП, Закону України «Про відпустки». Щорічна основна та додаткові відпустки. Стаж роботи, що дає право на щорічну основну відпустку. Додаткові відпустки у зв'язку з навчанням. Творчі відпуски. Види соціальних відпусток. Відпустки без збереження заробітної плати.

Тема 10. Оплата праці

Соціально-економічні аспекти оплати праці та її реформа в Україні. Правове визначення поняття оплати праці. Структура заробітної плати: основна, додаткова заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати. Функції заробітної плати: відтворювальна, стимулююча, соціальна. Сфери регулювання оплати праці. Державне та договірне регулювання оплати праці. Мінімальна заробітна плата, її значення. Організація оплати праці на підприємствах. Погодинна система оплати, її різновиди. Відрядна система, її різновиди. Поняття та значення тарифної системи. Основні елементи тарифної системи: тарифна ставка, тарифна сітка, тарифний розряд, тарифно-кваліфікаційний довідник. Оплата праці при відхиленні від умов, передбачених тарифами. Поняття гарантійних та компенсаційних виплат та доплат. Нормування праці як складова управління виробництвом, метод виявлення резервів зростання продуктивності праці. Норми праці: норми часу, виробітку, обслуговування, чисельності. Встановлення та перегляд норм. Право працівника на оплату праці згідно з Конституцією і КЗпП. Поняття індексації. Відрахування із зарплати. Право на компенсацію зарплати у зв'язку із затримкою термінів її виплати. Відповідальність за порушення законодавства про оплату праці.

Тема 11. Трудова дисципліна

Поняття трудової дисципліни та методи її забезпечення. Внутрішній трудовий розпорядок. Правила внутрішнього трудового розпорядку: типові, галузеві, локальні. Норми спеціального призначення:

статути і положення. Основні трудові обов'язки сторін трудового договору. Заохочення у трудовому праві. Юридична відповідальність за порушення трудової дисципліни. Загальна дисциплінарна відповідальність. Спеціальна дисциплінарна відповідальність. Підстава дисциплінарної відповідальності, склад дисциплінарного проступку. Процедура накладення стягнення. Дисциплінарне звільнення.

Тема 12. Матеріальна відповідальності сторін трудового договору

Поняття та загальна характеристика матеріальної відповідальності. Підстави та умови матеріальної відповідальності. Види матеріальної відповідальності працівників: обмежена і повна. Колективна (бригадна) матеріальна відповідальність працівників. Визначення розміру шкоди та порядок її відшкодування. Матеріальна відповідальність власника за шкоду, заподіяну працівникові. Відшкодування моральної шкоди.

Тема 13. Охорона праці

Поняття та значення охорони праці та її правове забезпечення. Основні правові принципи і державне управління охороною праці. Гарантії прав працівників на охорону праці та здоров'я. Організація охорони здоров'я та працездатності працівників безпосередньо на підприємстві. Медичний огляд, його види та значення. Поняття інструктажу, його види та правове забезпечення проведення. Поняття нещасного випадку, професійного захворювання як обставин, за яких настає страховий випадок державного соціального страхування. Порядок розслідування, робота комісії з розслідування нещасних випадків, складання акта за формою Н-1. Обов'язки роботодавця у зазначених випадках. Обов'язки працівника з охорони праці. Невиробничий травматизм та його наслідки.

Тема 14. Особливості правового регулювання праці жінок, молоді, інвалідів

Рівноправність жінок у сфері трудових відносин. Обмеження та заборони при використанні праці жінок. Особливості використання праці жінок, стан яких пов'язаний з материнством, охорона материнства в Україні. Надання соціальних відпусток: у зв'язку з вагітністю та пологами, для догляду за дитиною, додаткової оплачуваної відпустки.

Зміна умов трудового договору та припинення трудового договору, їх особливості. Поняття інвалідності та правовий статус інвалідів у трудовому праві. Правове регулювання праці інвалідів. Працевлаштування інвалідів, умови праці та робочі місця для інвалідів. Продуктивність праці та кваліфікація працівника, правовий аспект. Правове регулювання праці молоді. Гарантії при прийнятті на роботу та звільненні. Права неповнолітніх у трудових відносинах. Вік, з якого допускається прийняття на роботу. Порядок розірвання трудового договору з неповнолітніми. Роботи, на яких забороняється використовувати працю молоді. Особливості оплати праці молоді. Особливості регулювання часу відпочинку. Правові питання організації виробничого навчання. Пільги для працівників, які навчаються в середніх закладах освіти, у професійно-технічних закладах освіти, у вищих закладах освіти та аспірантурі.

Тема 15. Трудові спори

Поняття трудових спорів, їх види та причини виникнення. Порядок вирішення індивідуальних трудових спорів. Правове положення комісії по трудовим спорам (КТС) та порядок вирішення трудових спорів у КТС. Судовий порядок розгляду трудових спорів. Особливий порядок розгляду трудових спорів. Порядок поновлення працівника на роботі та оплата вимушеного прогулу. Поняття колективного трудового спору. Підстави виникнення та сторони. Формування вимог найманих працівників та момент виникнення колективного трудового спору. Порядок вирішення колективних трудових спорів. Правовий статус примірних комісій, трудового арбітражу, незалежного посередника, Національної служби посередництва та примирення. Конституційне право працівників на страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів. Визначення страйку та правове регулювання страйку. Законний та незаконний страйк. Правові наслідки законного та незаконного страйку. Відповідальність осіб, винних у порушенні законодавства про колективні трудові спори (конфлікти).

Тема 16. Державний нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю

Поняття та основні види нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю, охорони здоров'я у сфері застосування праці. Правове регулювання нагляду і контролю у сфері застосування

праці. Органи державного нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю й охорону здоров'я, їх повноваження. Повноваження профспілок щодо здійснення громадського контролю за додержанням трудового законодавства і вимог охорони праці на виробництві. Види відповідальності за порушення трудового законодавства: матеріальна, дисциплінарна, адміністративна та кримінальна. Особливості її застосування.

Методичні рекомендації до планів семінарських занять

Згідно з навчальним планом, крім лекційного курсу по «Трудовому праву України», проводяться семінарські заняття, їх мета - виробити у студентів уміння самостійно вивчати питання трудового права, аналізувати законодавчі акти, вирішувати практичні задачі, формувати й обґрунтовувати теоретичні висновки та узагальнення. Семінарські заняття доповнюють і поглиблюють зміст проблематики лекційного курсу і навчальної літератури.

Для підготовки з кожної теми семінарського заняття студентові пропонується план семінару, який містить:

- 1) питання письмового експрес-опитування;
- 2) теми рефератів;
- 3) дослідницьке завдання;
- 4) питання для перевірки засвоєння матеріалу.

Питання письмового експрес-опитування спонукає до вивчення термінології та з'ясування змісту основних понять з трудового права. Проводиться з 4-6 студентами протягом 5-7 хвилин на початку семінарського заняття і включає завдання щодо розкриття основних понять.

Дослідницьке завдання включає:

- 1) вирішення задач;
- 2) складання таблиць і схем;
- 3) проведення порівняльного аналізу окремих норм права та правових явищ.

Усне опитування. Під час відповіді на теоретичне питання студент має продемонструвати високий рівень науково-теоретичної підготовки, що передбачає розуміння його теоретичної сутності, знання норм трудового законодавства, практики їх застосування, власного розуміння його сутності. Студент також має показати знання науково-методологічних підходів, що притаманні даній навчальній дисципліні, позицій, точок зору вчених юристів з даного питання, окремих правових інститутів та норм трудового права, які були отримані під час відвідування лекційних та практичних занять, здатність логічно та послідовно робити узагальнення, обґрунтовані висновки. Зрештою, оперуючи отриманими даними, студент має викласти власне бачення відповіді поставленого питання.

Відповіді студента мають бути чіткими, логічними та обґрунтованими. У тому разі, коли студент поділяє позицію щодо поставленого питання, яка висвітлена в спеціальній літературі, то має аргументувати правильність свого вибору та прийнятність саме обраної позиції.

У разі, коли відповідь студента під час здійснення контролю знань з навчальної дисципліни «Трудове право України» виявиться такою, що є не достатньо обгрунтованою або помилковою, є сумнів у достатньому оволодінні студентом відповідної тематики, викладач має право поставити студенту додаткові або уточнюючі питання.

Підготовка кількома студентами *рефератів* на задані теми мають на меті навчити студента працювати з джерелами (монографіями, підручниками, періодикою, законодавчою базою), оформляти і стисло викладати свої знання. Обсяг реферату від 5 до 7 сторінок друкованого тексту, виступ з рефератом до 5 хвилин.

Під час підготовки до семінарського заняття студенти, крім зазначеної літератури, можуть використати інші доступні джерела з обов'язковою вказівкою на них.

На семінарських заняттях ведеться облік поточної успішності студентів.

План проведення семінарських занять

Семінар № 1

Тема: *Трудове право України у системі національного права*

I. Експрес-опитування: поняття трудового права; предмет трудового права; метод трудового права (їх класифікація); функції трудового права.

II. Усне опитування

1. Поняття трудового права як самостійної галузі права України.
2. Предмет трудового права.
3. Метод правового регулювання трудових відносин.
4. Характеристика централізованого і локального методів.
5. Система трудового права і трудового законодавства.
6. Відмежування трудового права від інших галузей права.
7. Функції трудового права.
8. Визначення принципів трудового права.
9. Система принципів трудового права.

III. Вирішення задач

1. Громадянин Романов, прочитавши оголошення у газеті, звернувся до відділу кадрів заводу з проханням прийняти його на роботу. Після бесіди, йому запропонували прийти за остаточною відповіддю через кілька днів. Але коли він удруге завітав, йому відмовили у прийнятті на роботу, пояснивши, що після його візиту до них звернувся інший кандидат, який має більший досвід роботи. Романов вважає це порушенням його прав і звернувся до суду.

Яким повинно бути рішення суду?

2. Складіть таблицю «Принципи трудового права, які закріплені в Конституції України та КЗпП».

3. Письмово зробіть порівняльну характеристику трудового права та інших галузей права.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс законів про працю України. - Закон від 10 грудня 1971 р. № 322-УШ (в редакції за станом на 01 березня 2011 року) // Відомості Верховної Ради УРСР - 1971. - № 50. - Ст. 375.
2. Трудове право України : [підручник] ; за ред. Н. Б. Болотіної, Г. І. Чанишевої. - К. : Т-во «Знання», 2001. - 564 с.

3. Болотіна Н. Б. Трудове право України : [підручник] / Н. Б. Болотіна. - 5-те вид., перероб. і доп. - К. : Знання, 2008. - 860 с.
4. Трудове право України : академічний курс : [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч.] / за ред. П. Д. Пилипенка. - К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. - 536 с.
5. Прокопенко В. Трудове право України / В. Прокопенко. - Х. : Консум, 2000. - 480 с.
6. Трудове право України : академічний курс : [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч.] / за ред. Н. М. Хуторян. - К., 2004.
7. Щербина В. Трудове право України : [підручник] / В. Щербина ; за ред. В. С. Венедиктова. - К. : Істина, 2008. - 348 с.
8. Щербина В. Нове визначення поняття функцій трудового права / В. Щербина // Підприємництво, господарство і право. - 2006. - № 6. - С. 36-39.
9. Старчук О. Рівність трудових прав громадян як принцип трудового права України / О. Старчук // Підприємництво, господарство і право. - 2009. - № 8. - С. 105-108.
10. Маданюк Р. Цивільне і трудове право: порівняння методології та міжгалузевих відносин / Р. Маданюк // Підприємництво, господарство і право. - 2008. - № 5. - С. 3-6.
11. Жернаков В. Правове регулювання праці: співвідношення трудового і цивільного права / В. Жернаков // Право України. - 2000. - № 7. - С. 49-52.
12. Процевський О. Про предмет трудового права України / О. Процевський // Право України. - 2001. - № 12. - С. 81-86.

Реферати

1. Трудове право та цивільне право: порівняльна характеристика.
2. Особливості методу трудового права.
3. Принципи трудового права, які закріплені в міжнародно-правових актах.

Питання для засвоєння матеріалу

1. Дайте визначення трудовому праву як галузі права.
2. Які суспільні відносини складають предмет трудового договору?
3. У чому проявляється специфіка методу правового регулювання трудових відносин?
4. Що таке функції трудового права? Розкрийте їх види.
5. Що являє собою система трудового права?
6. Розкрийте спільні та відмінні риси цивільного та трудового права.

7. Визначте основні тенденції розвитку трудового права на сучасному етапі.
8. Розкрийте зміст локального методу правового регулювання трудових відносин.
9. Визначте поняття принципів трудового права.
10. Визначте поняття та особливості загальних принципів трудового права.
11. Що таке галузеві принципи трудового права?
12. Розкрийте зміст принципу «єдності та диференціації у правовому регулюванні трудових відносин».

Семінар № 2

Тема: Джерела трудового права

I. Експрес-опитування: поняття джерел трудового права; їх класифікація; Конституція України як джерело трудового права; локальні акти як джерела трудового права.

II. Усне опитування

1. Поняття джерел трудового права, їх особливості та класифікація.
2. Види джерел трудового права і загальна характеристика кожного.
3. Єдність і диференціація у правовому регулюванні трудового права.
4. Загальне та спеціальне законодавство.
5. Значення рішень Конституційного Суду України та постанов Пленуму Верховного Суду України.

III. Вирішення задач

1. В. Іваненко при прийнятті на роботу вимагав від роботодавця надати йому для ознайомлення правила внутрішнього трудового розпорядку. Проте роботодавець зазначив, що вимоги дисципліни праці щодо нього передбачені трудовим договором, правила внутрішнього трудового розпорядку на нього не поширюються, оскільки вони діють на окремих категорій працівників. Дайте правову оцінку ситуації. Охарактеризуйте правила внутрішнього трудового розпорядку як джерело трудового права України.

2. При розгляді справи в суді про поновлення на роботі Андріїв свої позовні вимоги обґрунтував рішенням суду з аналогічного спору Коткова. Проте його роботодавець заперечував, указавши на те, що вони не є джерелом права і не можуть регулювати трудові відносини.

Чи можна віднести рішення суду до джерел трудового права України? А рішення Конституційного Суду? Відповідь обґрунтуйте.

3. Закон України «Про державні соціальні стандарти і державні соціальні гарантії» від 05 жовтня 2000 р., джерелом якої галузі права є? Чи містяться у ньому положення, які регулюють трудові відносини?

4. Як діють нормативно-правові акти про працю в часі, просторі й за категоріями працівників? Наведіть приклади.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Кодекс законів про працю України.- Закон від 10 грудня 1971 р. № 322-УШ (в редакції за станом на 01.03.2011 року) // Відомості Верховної Ради УРСР - 1971. - № 50. - Ст. 375.
3. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Київської міської ради профспілок щодо офіційного тлумачення ч. 3 ст. 21 КЗпП України (справа про тлумачення терміна «законодавство») // Офіційний вісник України. - 1998. - № 32. - С. 59.
4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням вільної профспілки працівників метрополітенів України щодо офіційного тлумачення аб. 6 ч.1 ст. 431 КЗпП України (справа про тлумачення поняття «профспілка, яка діє на підприємстві, установі, організації») від 26 листопада 1998 // Офіційний вісник України. - 1998. - № 45. - С. 47.
5. Про практику розгляду судами України трудових спорів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 1992 р. № 9 // Бюлетень законодавства і юридичної практики. - № 1. - 1995. - С. 373.
6. Про Конституційний Суд України: Закон України від 16 жовтня 1996 року № 422/96 // Відомості Верховної Ради. - 1996. - № 9. - Ст. 272.
7. Про судову практику в справах про відшкодування шкоди, заподіяної підприємствами, установами, організаціям їх працівниками: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 29.12.1992 № 14 із змінами і доповненнями, внесеними постановою Пленуму Верховного Суду України від 29.03.1997 № 3 // Вісник Верховного Суду України. - 1997. - № 2. - С. 267.
8. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: Постанова Пленуму Верховного Суду

України від 31.03.1995 № 4 // Постанови Пленуму Верховного Суду України. - К., Юрінком, 1998.

9. Про практику застосування судами законодавства про оплату праці: постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 грудня 1999 року № 13 // Постанови Пленуму Верховного Суду України у цивільних справах (1972-2003) / за заг. ред. В. Т. Маляренка. - К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. - С. 159-169.
10. Болотіна Н. Б. Трудове право України: Підручник. - 5-те вид., перероб. і доп. - К. : Знання, 2008. - 860 с.
11. Трудове право України : академічний курс : [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч.] / за ред. П. Д. Пилипенка. - К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. - 536 с.
12. Трудове право України : академ. курс: [підруч.] / А. Ю. Бабаскин, Ю. В. Баранюк, С. В. Дріжчана та ін. ; за заг. ред. Н. М. Хуторян. - К. : Вид-во А.С.К., 2004. - 608 с.
13. Костюк В. Л. Особливості Конституції України як джерела трудового права України / В. Л. Костюк. - Наукові записки. Том 38. Юридичні науки. - К. : Видавничий дім «КМ Академія», 2005. - С. 41-47.
14. Костюк В. Л. Джерела трудового права України: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.05 «Трудове право; право соціального забезпечення» / В. Л. Костюк. - Київ, 2000. - 160 с.

Реферати

1. Судова практика та її роль у застосуванні трудового законодавства.
2. Генеральна угода як джерело трудового права.
3. Проект Трудового кодексу: яким йому бути?

Питання для засвоєння матеріалу

1. Дайте визначення джерел трудового права.
2. Конституція України як основне джерело трудового права.
3. У чому проявляються особливості міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України як джерел трудового права?
4. Охарактеризуйте Кодекс законів про працю України та інші закони як джерела трудового права.
5. Визначте особливості локальних правових актів у системі джерел трудового права.

Семінар № 3

Тема: Суб'єкти трудового права та правовідносини у трудовому праві

I. Експрес-опитування: поняття та структура трудових правовідносин; трудова право- та дієздатність працівників; суб'єкти трудового права (їх класифікація); відносини, тісно пов'язані з трудовими.

II. Усне опитування

1. Поняття трудових правовідносин.
2. Структура трудових правовідносин.
3. Підстави виникнення трудових правовідносин.
4. Характеристика трудових правовідносин і правовідносин, тісно пов'язаних з ними.
5. Поняття суб'єктів трудового права України.
6. Класифікація суб'єктів трудового права.
7. Поняття трудової правосуб'єктності.
8. Працівники як суб'єкти трудового права.
9. Власник або уповноважений орган як суб'єкт трудового права.
10. Трудовий колектив як суб'єкт трудового права.

III. Вирішення задач

1. Бригадир Кравченко від імені бригади уклав угоду з КСП «Зоря» про те, що бригада зобов'язується відремонтувати токарний верстат, обладнання насосної станції, а також вентиляцію в клубі. Уся робота оцінена у 2 500 грн. Угоду підписали бригадир і голова КСП.

Яка природа укладеної угоди?

2. ТОВ «Полісся» уклало угоду строком на шість місяців із Зінченком. За умовами цієї угоди працівник зобов'язався побудувати підприємству ремонтний бокс - гараж, за що підприємство зобов'язалося по закінченні робіт виплатити йому винагороду в розмірі 50 мінімальних заробітних плат. Виконавши обумовлену роботу, працівник зажадав, щоб, окрім винагороди, йому виплатили компенсацію за невикористану відпустку і видали належним чином оформлену трудову книжку. Отримавши відмову, працівник звернувся до суду з позовною заявою про задоволення своїх вимог.

У яких відносинах із ТОВ «Полісся» перебував Зінченко? Чи підлягають задоволенню вимоги працівника?

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс законів про працю України.- Закон від 10 грудня 1971 р. №322-УШ (в редакції за станом на 01.03.2011 року) // Відомості Верховної Ради УРСР - 1971. - № 50. - Ст. 375.
2. Трудове право України : [підручник] / за ред. Н. Б. Болотіної, Г. І. Чанишевої. - К. : Т-во «Знання», 201. - 564 с.
3. Воловик В. Про трудо-правовий статус державних службовців / В. Воловик // Право України. - 1997. - № 1. - С. 63.
4. Свінарьова Я. Трудові права працюючих акціонерів / Я. Свінарська // Право України. - 1998. - № 7. - С. 23.
5. Болотіна Н. Б. Трудове право України : [підручник] / Н. Б. Болотіна. - 5-те вид., перероб. і доп. - К. : Знання, 2008. - 860 с.
6. Трудове право України : академічний курс : [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч.] / за ред. П. Д. Пилипенка. - К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. - 536 с.
7. Трудове право України : академ. курс : [підруч.] / [А. Ю. Бабаскин, Ю. В. Баранюк, С. В. Дріжчана та ін.] ; за заг. ред. Н. М. Хуторян. - К. : Вид-во А.С.К., 2004. - 608 с.
8. Лазор В. Трудовий колектив як суб'єкт трудового права і сторона трудових спорів / В. Лазор // Право України. - 2003. - № 10. - С. 100-103.
9. Кельман Л. Суб'єкти трудових правовідносин / Л. Кельман // Право України. - 2011. - № 2. - С. 235-241.
10. Костюк В. Зміст трудової правосуб'єктності працівника за трудовим законодавством України та проектом Трудового кодексу:науково-практичний коментар / В. Костюк // Право України. - 2010. - №11. - С. 140-146.
11. Лазор Л. Правове регулювання правосуб'єктності у сфері трудового права в ринкових умовах / Л. Лазор // Право України. - 2010. - № 12. - С. 108-114.

Реферати

1. Трудові права працюючих акціонерів.
2. Особливості регулювання праці працівників, які працюють у фізичних осіб за трудовим договором.
3. Трудова правосуб'єктність державних службовців.

Питання для засвоєння матеріалу

1. Суб'єкти трудового права. Які їх основні риси?
2. У чому проявляється специфіка фізичних осіб - найманих працівників як суб'єктів трудового права?

3. У чому проявляється специфіка роботодавців як суб'єктів трудового права?
4. Дайте визначення трудових правовідносин.
5. Визначте підстави виникнення трудових правовідносин.

Семінар № 4

Тема: Правовий статус профспілок у сфері трудових відносин

I. Експрес-опитування: поняття та основні функції профспілок; етапи створення профспілок; основні права профспілок; основні гарантії діяльності.

II. Усне опитування

1. Поняття профспілок.
2. Функції профспілок.
3. Загальна характеристика законодавства України про профспілки.
4. Права та обов'язки профспілок згідно із Законом України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності».
5. Порядок створення та припинення профспілок.
6. Звільнення працівника за попереднім погодженням з профспілковими органами.
7. Гарантії діяльності виборним представникам профспілок.

III. Вирішення задач

1. Д. Буряк неодноразово запізнився на роботу, з приводу чого отримував зауваження від начальника відділу, а пізніше і усні попередження про звільнення від голови профкому. Через два місяці після такого попередження, директор звільнив працівника з роботи, за систематичне порушення трудової дисципліни.

Дайте ґрунтовну правову оцінку ситуації. Розкрийте процедуру звільнення найманого працівника за систематичне порушення трудової дисципліни.

2. Генеральний директор Хмельницького ВАТ «Автотранс» вирішив укласти трудовий договір з А. Ющенковим про призначення його на посаду директора Нетішинської філії № 1. Профспілка ВАТ в особі її голови Д. Пустовойтенка заперечила проти такої кандидатури. Генеральний директор поставив ряд питань юрисконсульту.

Чи потрібно узгоджувати укладання трудових договорів з профкомом? Чи має значення думка ради трудового колективу?

3. Складіть таблицю «Повноваження виборного органу профспілкової організації на підприємстві, в установі, організації».

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Про колективні договори і угоди: Закон України від 1 липня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1993. - № 36. - Ст. 567.
3. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15 вересня 1999 р. № 1045-ХІУ // Відомості Верховної Ради України. - 1999. - № 45. - Ст. 397.
4. Про соціальний діалог в Україні: Закон України від 23 грудня 2010 р. № 2862-VI // Офіційний Вісник України. - 2011. - 234 січня. - Ст. 168.
5. Тупиця О. Правові засади політичного статусу профспілок в сучасній Україні / О. Тупиця // Право України. - 2008. - № 7. - С. 35-39.
6. Болотіна Н. Б. Трудове право України : [підручник] / Н. Б. Болотіна. - 5-те вид., перероб. і доп. - К. : Знання, 2008. - 860 с.
7. Прокопенко В. І. Трудове право України : [підручник] / В. І. Прокопенко. - 2-ге вид., стереотипне. - Х. : Консул, 2000. - 480 с.
8. Трудове право України : академічний курс : [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, З. Я. Козак та ін. ; за ред. П. Д. Пилипенка. - К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. - 536 с.
9. Трудове право України : академ. курс : [підруч.] / [А. Ю. Бабаскин, Ю. В. Баранюк, С. В. Дріжчана та ін.] ; за заг. ред. Н. М. Хуторян. - К. : Вид-во А.С.К., 2004. - 608 с.

Реферати

1. Питання розмежування прав трудових колективів і профспілок.
2. Захисна функція профспілок в умовах переходу до ринкових відносин.

Питання для засвоєння матеріалу

1. Розкрийте поняття профспілок.
2. Які основні функції профспілок?
3. Дайте загальну характеристику Закону України «Про професійні спілки, їх права і гарантії діяльності».
4. Поняття організацій роботодавців.

5. Мета і завдання організації роботодавців.
6. Міжнародно-правові акти про організацію роботодавців.
7. Права і обов'язки організації роботодавців згідно із Законом України «Про організацію роботодавців» від 24.05.2001 року.

Семінар № 5

Тема: *Поняття, сторони та зміст колективного договору.*
Порядок укладення колективного договору.

I. Експрес-опитування: поняття та сторони колективного договору; зміст колективного договору; стадії укладення колективного договору; види відповідальності за порушення колективних договорів.

II. Усне опитування

1. Поняття та правове значення колективного договору.
2. Сторони колективного договору.
3. Зміст колективного договору та класифікація умов колективного договору.
4. Стадії укладення колективного договору. Колективні переговори.
5. Врегулювання розбіжностей, що виникають при укладанні колективних договорів.
6. Виконання колективних договорів. Види відповідальності за порушення колективних договорів.

III. Вирішення задач

1. Директор заводу А. Петров відмовив раді трудового колективу у проведенні колективних переговорів, мотивуючи це тим, що на підприємстві діє профспілка і працює менше 15.

Дайте правову оцінку ситуації. Визначте, яка процедура ведення колективних переговорів.

2. У колективному договорі ЗАТ «Одесаінтерстарком» було написано: «Працівники інженерно-технічного відділу мають приходити на роботу о 8:40, і залишаючи робоче місце о 18:35 для підготовки обладнання для роботи до початку виконання трудових повноважень та забезпечення належного стану обладнання після закінчення робочого часу». Проте робочий час у ЗАТ розпочинається о 9:00 і закінчується о 18:00.

Чи законні подібні умови колективного договору? Які Ви знаєте правові вимоги до змісту колективного договору?

3. Директор заводу «Зоряні ночі» відмовив представникам профспілкового органу розпочати ведення колективних переговорів щодо укладення колективного договору.

Визначте, яка відповідальність передбачена за таку відмову?

ЛІТЕРАТУРА

1. Про колективні договори і угоди: Закон України від 1 липня 1993 року № 3356-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. - 1993. - № 36. - Ст. 361.
2. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 3 березня 1998 року № 137/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. - 1998. - № 34. - Ст. 227.
3. Лосиця І. Колективний договір в нових умовах господарювання / І. Лосиця // Право України. - 1997. - № 5. - С. 43-76.
4. Болотіна Н. Б. Трудове право України : [підручник] / Н. Б. Болотіна. - 5-те вид., перероб. і доп. - К. : Знання, 2008. - 860 с.
5. Прокопенко В. І. Трудове право України : [підручник] / В. І. Прокопенко. - 2-ге вид., стереотипне. - Х. : Консул, 2000. - 480 с.
6. Трудове право України : академічний курс : [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, З. Я. Козак та ін. ; за ред. П. Д. Пилипенка. - К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. - 536 с.
7. Трудове право України : академ. курс : [підруч.] / А. Ю. Бабаскин, Ю. В. Баранюк, С. В. Дріжчана та ін. ; за заг. ред. Н. М. Хуторян. - К. : Вид-во А.С.К., 2004. - 608 с.
8. Мельничук Н. Сторони колективного договору / Н. Мельничук // Право України. - 2010. - № 7. - С. 107-113.
9. Чанишева Г. Колективні трудові відносини за проектом Трудового кодексу України / Г. Чанишева // Право України. - 2009. - № 3. - С. 28-52.
10. Золотухіна Л. О. Договірні форми реалізації соціально-економічних прав та інтересів працівників в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.05 «Трудове право; право соціального забезпечення» / Л. О. Золотухіна. - Харків, 2007. - 20 с.
11. Деркач О. В. Недоліки сучасного колективно-договірного регулювання оплати праці / О. В. Деркач // Економіка. Фінанси. Право. - 2007. - № 6. - С. 25-26.

Реферати

1. Співвідношення законодавства про працю, угод, колективного договору, трудового договору.
2. Історико-правові аспекти виникнення колективних договорів.
3. Правове регулювання колективних договорів.

Питання для засвоєння матеріалу

1. Визначте поняття та правове значення колективного договору.
2. Охарактеризуйте правовий статус колективних угод.
3. Охарактеризуйте стадії укладення колективного договору.
4. Який порядок урегулювання розбіжностей, що виникають при укладанні?
5. Охарактеризуйте зміст колективного договору.
6. Розмежуйте правовий статус колективного договору та колективної угоди.

Семінар № 6

Тема: Поняття зайнятості населення та правове регулювання працевлаштування

I. Експрес-опитування: поняття зайнятості населення; основні принципи державної політики зайнятості населення; додаткові гарантії зайнятості для окремих категорій населення; поняття працевлаштування.

II. Усне опитування

1. Поняття «зайнятості» і «працевлаштування». Як вони співвідносяться між собою?
2. Категорії зайнятого населення.
3. Державні гарантії особи у сфері зайнятості.
4. Державна служба зайнятості, її функції та права.
5. Поняття та правові форми працевлаштування.

III. Вирішення задач

1. 15-річний Костенко, отримавши згоду батьків влаштуватися на роботу, звернувся до центру зайнятості за консультацією про можливість отримання роботи. Костенку було запропоновано пройти професійну підготовку, оскільки він не мав професійної освіти. Костенко відмовився і вимагав надати йому статус безробітного.

Складіть правовий висновок із посиланням на відповідне законодавство.

2. До юрисконсульта звернувся студент технікуму Сверчко за консультацією, чи відноситься він до зайнятого населення, адже він не працює.

Дайте правову відповідь.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про зайнятість населення: Закон України від 01.03.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 14. - Ст. 170.
2. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03.2000 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2000. - № 22. - Ст. 171.
3. Болотіна Н. Б. Трудове право України : [підручник] / Н. Б. Болотіна. - 5-те вид., перероб. і доп. - К. : Знання, 2008. - 860 с.
4. Прокопенко В. І. Трудове право України : [підручник] / В. І. Прокопенко. - 2-ге вид., стереотипне. - Х. : Консул, 2000. - 480 с.
5. Трудове право України : академічний курс : [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, З. Я. Козак та ін. ; за ред. П. Д. Пилипенка. - К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. - 536 с.
6. Трудове право України : академ. курс: [підруч.] / А. Ю. Бабаскин, Ю. В. Баранюк, С. В. Дріжчана та ін. ; за заг. ред. Н. М. Хуторян. - К. : Вид-во А.С.К., 2004. - 608 с.
7. Іоннікова І. Правові гарантії при вивільненні працівників: шлях до вдосконалення / І. Іоннікова // Право України. - 2007. - № 2. - С. 73-77.
8. Заржицький О. Працевлаштування іноземців та осіб без громадянства в Україні / О. Заржицький, Р. Бандуристий // Право України. - 2007. - № 3. - С. 40-44.
9. Прокопенко В. І. Закон України «Про зайнятість населення»: проблеми застосування / В. І. Прокопенко // Юридична Україна. - 2009. - № 8. - С. 71-74.

Реферати

1. Міжнародні стандарти у сфері зайнятості.
2. Організаційна структура державної служби зайнятості.
3. Працевлаштування за допомогою посередницьких організацій.
4. Працевлаштування за кордоном.

Питання для засвоєння матеріалу

1. Визначте поняття зайнятості населення.
2. Охарактеризуйте державні гарантії особи у сфері зайнятості.
3. Охарактеризуйте поняття та правові форми працевлаштування.
4. Охарактеризуйте правові відносини органів зайнятості з роботодавцями.
5. Розкрийте правовий статус безробітних.
6. Розкрийте, які гарантії та компенсації мають безробітні, звільнені внаслідок ліквідації підприємства?

Семінар № 7

Тема: Міжнародна організація праці та її нормотворча діяльність

I. Експрес-опитування: визначення міжнародно-правового регулювання праці; структура МОП; основні напрямки діяльності МОП.

II. Усне опитування

1. Міжнародна організація праці й історія створення, мета та завдання.
2. Організаційна структура МОП.
3. Конвенції та Рекомендації МОП, поняття та процедура прийняття.
4. Основні напрями діяльності МОП.

III. Практичне завдання

1. Які з конвенцій МОП ратифіковані Україною? Яких сфер суспільних відносин вони стосуються?

Зробіть загальний аналіз.

2. Визначення заробітної плати (оплати праці) у законодавчих актах України та Конвенціях та Рекомендаціях МОП.

Зробіть порівняльний аналіз (у вигляді таблиці).

ЛІТЕРАТУРА

1. Міжнародна організація праці. Конвенції та рекомендації, ухвалені МОП. - Т. 1-2, Міжнародне бюро праці, Женева, 1999, 1600 с.
2. Гусов К. Н. Международно-правовое регулирование труда (в Конвенциях и Рекомендациях МОТ) / К. Н. Гусов, М. Н. Курилишин. - М., 1992.
3. Киселев И. Я. Трудовое право в условиях рыночной экономики: опыт стран Запада / И. Я. Киселев. - М., 1992.

4. Болотіна Н. Б. Трудове право України : [підручник]. / Н. Б. Болотіна. - 5-те вид., перероб. і доп. - К. : Знання, 2008. - 860 с.
5. Трудове право України : академ. курс: [підруч.] / [А. Ю. Бабаскин, Ю. В. Баранюк, С. В. Дріжчана та ін.] ; за заг. ред. Н. М. Хуторян. - К. : Вид-во А.С.К., 2004. - 608 с.
6. Киселев И. Я. Сравнительное и международное трудовое право: [учеб. для вузов] / И. Я. Киселев. - М., 1999. - 447 с.
7. Антонович М. Імплементация міжнародного пакту про громадянські та політичні права в Україні: кризь призму Комітету ООН з прав людини / М. Антонович // Право України. - 2004. - № 8. - С. 33-36.
8. Жернаков В. Міжнародний аспект правового регулювання соціально-трудоких відносин / В. Жернаков // Право України. - 2001. - № 4. - С. 59-61.
9. Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 21 листопада 2002 р. № 228-ІУ // Відомості Верховної ради України. - 2002. - № 50. - Ст. 22-33.
10. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18 березня 2004 р. № 1629-ІУ // Відомості Верховної ради України. - 2004. - № 29. - Ст. 367.
11. Гармонізація трудового законодавства України із законодавством Європейського Союзу: [монографія] / Н. М. Хуторян, Ю. В. Баранюк, С. В. Дріжчана, Л. П. Гаращенко, І. П. Лаврінчук, Г. І. Чанишева та ін. ; відп. ред. Н. М. Хуторян. - К. : ТОВ Вид-во «Юридична думка», 2008. - 304 с.
12. Жорович Д. Вплив міжнародних норм про працю на вітчизняне трудове право / Д. Жорович // Право України. - 2001. - № 3. - С. 69-71.
13. Лаврінчук І. Європейська конвенція і трудове право України / І. Лаврінчук // Праця і зарплата. - 2004. - № 18. - С. 2-3.
14. Про міжнародні договори: Закон України від 22 грудня 1993 року № 3767-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. - 1994. - № 10. - Ст. 45.

Реферати

1. Міжнародні стандарти трудових прав людини в конвенціях та рекомендаціях МОП.
2. Гармонізація трудового законодавства з міжнародним правом.

Питання для засвоєння матеріалу

1. Що являє собою Міжнародна організація праці? Які її цілі і завдання?
2. Дайте характеристику основних напрямів нормотворчості МОП.
3. Входять чи ні Конвенції та Рекомендації МОП до системи національного законодавства?
4. Визначте поняття і назвіть особливості міжнародно-правового регулювання праці.
5. Назвіть всесвітні акти та акти ЄС, які встановлюють міжнародні соціальні стандарти у сфері праці.

Семінар № 8

Тема: Трудовий договір

I. Експрес-опитування: поняття трудового договору; істотні умови трудового договору; факультативні умови трудового договору; випробування при прийомі на роботу, загальні підстави звільнення працівників за ініціативою роботодавця; додаткові підстави; треті сторони як ініціатори припинення трудових відносин; етапи оформлення звільнення.

II. Усне опитування

1. Зміст трудового договору.
2. Характеристика обов'язкових і факультативних умов.
3. Поняття комерційної і державної таємниці.
4. Порядок укладання трудового договору.
5. Випробування при прийомі на роботу.
6. Порядок оформлення трудового договору. Підстави припинення трудового договору.
7. Розірвання трудового договору з ініціативи найманого працівника.
8. Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця. Загальна характеристика.
9. Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця при скороченні чисельності та штату працівників.
10. Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця при невідповідності працівника займаній посаді.
11. Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця в разі прогулу.
12. Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця в разі грубого порушення трудових обов'язків.

13. Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця в разі вчинення аморального проступку.
14. Розірвання трудового договору з ініціативи Юридичне значення згоди профспілки на звільнення найманих працівників.
15. Розірвання трудового договору на вимогу профспілкового органу.
16. Оформлення звільнення найманого працівника з роботи.

III. Вирішення задач

1. За штатним розкладом оклад товарознавця становить 1200 грн. на місяць. Приймаючи на цю посаду Бойчука, директор організації встановив йому оклад у розмірі 600 грн., мотивуючи це тим, що останній не має вищої освіти. Через місяць Бойчук почав вимагати призначення йому окладу відповідно до штатного розкладу і виплати різниці за минулі півроку. Директор відмовив у задоволенні вимоги. Бойчук звернувся до комісії з трудових спорів.

Яким повинне бути рішення комісії з трудових спорів?

2. Після закінчення політехнічного університету О. Марченко відповідно до укладеного контракту про підготовку спеціаліста з ВАТ «Черкасиоблпрод» було направлено на завод на посаду економіста. Прибувши на місце призначення, з'ясувалось, що на даний час, вакантною на ВАТ є посада лише касира. О. Марченко не погодилась з цим, проте директор заявив, що вона вже зарахована на посаду і має виконувати свої обов'язки.

Чи виникли трудові правовідносини між ВАТ і О. Марченко? У яких правовідносинах і з ким перебувала О. Марченко?

3. Громадянин Петров влаштувався на роботу в конструкторське бюро на посаду інженера конструктора з випробувальним терміном три місяці. Але коли цей термін закінчився, йому запропонували продовжити його ще на три місяці. Він погодився, наприкінці цього додаткового терміну його було звільнено як такого, що не витримав випробування.

Чи відповідають дії вимогам закону?

4. Гончаренко згідно з наказом був звільнений за власним бажанням з 5 серпня. Він подав у відділ кадрів обхідний лист без підпису голови профкому, комірника і завідувача бібліотеки. Інспектор відділу кадрів запропонувала знятися з профспілкового обліку, здати книги в бібліотеку, здати в комору електродріль, видану йому для користування, інакше вона не видасть йому трудову книжку. Через те, що голова профкому був у відпустці, книжки з бібліотеки Гончаренко загубив, а дріль зламав, обхідний лист йому не підписали і трудову книжку та належну йому заробітну плату не видали. 29

жовтня Гончаренко звернувся в комісію по трудових спорах з вимогою зобов'язати адміністрацію видати йому трудову книжку і належну йому до виплати суму.

Яким повинне бути рішення комісії по трудових спорах?

5. У зв'язку зі скороченням штатів, директор підприємства наказом № 12/3-к перевів Р. Іванова, який перебував на посаді економіста до філії № 2 на посаду старшого касира. Працівник відмовився виконувати наказ, оскільки його згоди ніхто не запитував, філія знаходиться за 14 км від його місця проживання. Директор звільнив працівника за прогул.

Дайте правову оцінку ситуації. Відповідь аргументуйте.

6. Під час звільнення з роботи А. Гурова йому було видано копію наказу про звільнення, проте трудової книжки видано не було через хворобу начальника відділу кадрів. Тому А. Гуров оскаржив рішення лише через 2 місяці після отримання копії трудової книжки. Проте суд відмовив у прийнятті позовної заяви, мотивуючи це тим, що А. Гуров повинен був звернутись до суду через місяць після отримання наказу про звільнення.

Дайте ґрунтовну правову оцінку ситуації. Який порядок оскарження?

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс законів про працю України. - Закон від 10 грудня 1971 р. №322-УШ (в редакції за станом на 01.03.2011 року) // Відомості Верховної Ради УРСР - 1971. - № 50. - Ст. 375.
2. Чанишева Г. І. Значення правильного оформлення трудового договору / Г. І. Чанишева // Право України. - 1992. - № 7.
3. Реус О. Особливості укладення трудового договору з неповнолітнім / О. Реус // Право України. - 1998. - № 9.
4. Болотіна Н. Б. Трудовий договір за законодавством України : [навч. посіб.] / Н. Б. Болотіна. - К. : Видавець А. В. Паливода, 2002. - 120 с.
5. Болотіна Н. Б. Трудове право України : [підручник] / Н. Б. Болотіна. - 5-те вид., перероб. і доп. - К. : Знання, 2008. - 860 с.
6. Прокопенко В. І. Трудове право України : [підручник]. - 2-ге, стереотипне. - Х. : Консул, 2000. - 480 с.
7. Трудове право України : академічний курс : [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, З. Я. Козак та ін. ; за ред. П. Д. Пилипенка. - К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. - 536 с.
8. Трудове право України : академ. курс: [підруч.] / А. Ю. Бабаскин, Ю. В. Баранюк, С. В. Дріжчана та ін. ; за заг. ред. Н. М. Хуторян. - К. : Вид-во А.С.К., 2004. - 608 с.

9. Беркута Н. Види трудових договорів та їх регулювання у законодавстві про працю / Н. Беркута // Право України. - 2006. - № 12. - С. 59-61.
10. Андрушко А. Огляд судової практики вирішення трудових спорів при звільненні працівників за п. 1 ст. 40 КЗпП України / А. Андрушко, А. В. Андрушко // Право України. - 2007. - № 11. - С. 85-89.
11. Ротань В. Г. та ін. Науково-практичний коментар до законодавства України про працю / В. Г. Ротань, І. В. Зуб, Б. С. Стичинський ; керівник авт. кол. В. Г. Ротань. - [2-ге вид., доп. та перероб.]. - К. : А.С.К., 2008. - 944 с.

Реферати

1. Трудова книжка і порядок її оформлення при прийнятті на роботу.
2. Етапи оформлення трудового договору.
3. Вихідна допомога: поняття та підстави надання.
4. Відмінність між відстороненням від роботи та припиненням трудового договору.
5. Правові наслідки незаконного переведення та звільнення працівників.

Питання для засвоєння матеріалу

1. Що таке трудовий договір?
2. Охарактеризуйте зміст трудового договору.
3. Що таке трудова функція?
4. Охарактеризуйте факультативні умови трудового договору та їх правове значення.
5. Який порядок укладання трудового договору?
6. Який порядок укладання трудового контракту?
7. Охарактеризуйте види переведень найманих працівників.
8. Який порядок розірвання трудового договору з ініціативи найманого працівника?
9. Який порядок розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця?
10. Який порядок оформлення звільнення найманого працівника з роботи?
11. Який порядок проведення розрахунку при звільненні найманого працівника?
12. Який порядок розірвання трудового договору з ініціативи третіх осіб?

Семінар № 9

Тема: Правове регулювання робочого часу

I. Експрес-опитування: поняття робочого часу; режим робочого часу; види робочого часу; надурочна робота; чергування.

II. Усне опитування

1. Поняття робочого часу. Види робочого часу.
2. Відмінність між нормальним скороченим та неповним робочим часом.
3. Режим робочого часу.
4. Режим змінної роботи.
5. Ненормований робочий день і надурочна робота. Їх відмежування.
6. Чергування.
7. Облік робочого часу.

III. Вирішення задач

1. Сімнадцятирічний Михайлов працює у вагонному депо слюсарем. Депо забезпечує ремонт вагонів електропотягів і працює в три зміни: перша зміна з 7 до 16 години, друга з 16 до 23 години та третя з 0 до 7 години. У зв'язку з виробничою необхідністю майстер запропонував Михайлову вийти у понеділок у другу зміну, у четвер - у третю.

Чи відповідають дії майстра вимогам закону?

2. Під час складання річного звіту працівники бухгалтерії працювали понаднормово. В оплаті понаднормових робіт адміністрація їм відмовила як особам, що працюють з ненормованим робочим днем і у зв'язку з тим, що складання звіту у визначений строк входить для їх трудових обов'язків.

Чи підлягає вимога працівників бухгалтерії задоволенню?

3. Адміністрація заводу за погодженням з профспілкою ухвалила рішення про збільшення тривалості робочого дня на одну годину при 6-му робочому тижні, обґрунтовуючи це тим, що завод тривалий час стояв без роботи, а в цей час отримав вигідне замовлення.

Чи законні дії адміністрації?

4. **Складіть таблицю:** «Порівняльний аналіз надурочних робіт та ненормованого робочого часу».

Основні елементи для порівняння	Надурочні роботи	Ненормований робочий час

5. **Складіть таблицю:** «Порівняльний аналіз скороченого робочого часу та неповного робочого часу» за вищевказаним зразком.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс законів про працю України - Закон від 10 грудня 1971 р. №322-УШ (в редакції за станом на 01.03.2011 року) // Відомості Верховної Ради УРСР - 1971. - № 50. - Ст. 375.
2. Перелік виробництв, цехів, професій і посад із шкідливими умовами праці, робота в яких дає право на скорочену тривалість робочого тижня: Завт. Пост. КМУ від 21.02.2001 р. № 163 // Юридичний вісник України. - 2001. - 26 квітня. - 2 травня.
3. Про затвердження Показників і критеріїв умов праці, по яких надаються щорічні додаткові відпустки працівникам, зайнятим на роботах, пов'язаних з негативним впливом на здоров'я шкідливих виробничих чинників: Наказ Міністерства охорони здоров'я і Міністерства праці та соціальної політики України від 31.12.1997 р. // Інформаційний бюлетень Міністерства праці та соціальної політики України. - 1998. - № 3.
4. Болотіна Н. Б. Трудове право України : [підручник] / Н. Б. Болотіна. - 5-те вид., перероб. і доп. - К. : Знання, 2008. - 860 с.
5. Венедиктова В. Регулювання ненормованого робочого часу в умовах ринкової економіки / В. Венедиктова // Право України. - 1999. - № 7. - С. 104-106.
6. Прокопенко В. І. Трудове право України : [підручник] / В. І. Прокопенко. - 2-ге вид., стереотипне. - Х. : Консул, 2000. - 480 с.
7. Трудове право України : академічний курс : [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, З. Я. Козак та ін. ; за ред. П. Д. Пилипенка. - К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. - 536 с.
8. Трудове право України : академ. курс: [підруч.] / А. Ю. Бабаскин, Ю. В. Баранюк, С. В. Дріжчана та ін. ; за заг. ред. Н. М. Ху-торян. - К. : Вид-во А.С.К., 2004. - 608 с.
9. Венедиктова В. М. Правове регулювання відхилень від нормальної тривалості робочого часу : автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.05 «Трудове право; право соціального забезпечення» / В. М. Венедиктова. - Харків, 1999. - 20 с.
10. Сімутіна Я. Проблеми правового регулювання оплати праці з відхиленням від нормальних умов праці / Я. Сімутіна // Юридична Україна. - 2005. - № 10. - С. 44-50.

Реферати

1. Скорочений робочий час для окремих категорій працівників.
2. Режим змінної роботи та роботи вахтовим методом.

Питання для засвоєння матеріалу

1. Що таке робочий час?
2. Охарактеризуйте поняття режиму робочого часу і порядок його встановлення.
3. Визначте поняття та порядок проведення надурочних робіт.
4. Особливості ненормованого робочого часу.

Семінар № 10

Тема: Правове регулювання часу відпочинку

I. Експрес-опитування: поняття часу відпочинку; види часу відпочинку; види відпусток; перерви протягом робочого дня.

II. Усне опитування

1. Поняття, ознаки та види часу відпочинку.
2. Вихідні, святкові та неробочі дні.
3. Поняття, ознаки відпусток.
4. Види відпусток:
 - а) основна щорічна відпустка;
 - б) додаткова щорічна відпустка;
 - в) відпустка у зв'язку з навчанням;
 - г) творча відпустка;
 - д) соціальна відпустка;
 - е) відпустка без збереження заробітної плати.

III. Вирішення задач

1. Павлов по закінченню дії трудового договору, написав заяву про надання невикористаної відпустки. Однак, перебуваючи у відпустці, працівник захворів. Коли він з'явився на роботі, то дізнався, що його було звільнено відразу після закінчення терміну відпустки. Павлов не погодився із цим і звернувся до суду. У заяві він просив суд поновити його на роботі. Дайте правову оцінку ситуації.

2. Томіну було викликано з відпустки, у зв'язку з тим, що щодо неї було розпочато службове розслідування. Вона відмовилась прийти на роботу, вимагаючи від директора видати письмовий наказ про

відкликання її з відпустки, вказати причини відкликання, а також підвищений розмір оплати праці. Поясніть правомірність вимог Ю.

3. Директор ТОВ «Дністер» відмовив Квіткову в отриманні відпустки щодо догляду за дитиною до досягнення трьох років, оскільки це право може реалізувати тільки мати дитини. Чи правомірні дії директора?

4. А. Чорний написав заяву про надання творчої відпустки терміном шість місяців для написання підручника з правознавства. Роботодавець погодився надати відпустку терміном 2 місяці без виплати заробітної плати. Дайте правовий аналіз ситуації.

5. Під час прийняття Поволоцької на роботу секретарем, їй було повідомлено, що вихідними днями вона матиме неділю та понеділок, проте вона просила встановити їй вихідні: субота і неділя. Дайте правову оцінку ситуації. Визначте правовий статус вихідних днів.

Складіть таблицю: «Види відпусток».

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс законів про працю України: Закон від 10 грудня 1971 р. № 322-УШ (в редакції за станом на 01.03.2011 року) // Відомості Верховної Ради УРСР - 1971. - № 50. - Ст. 375.
2. Про відпустки: Закон України від 15 листопада 1996 року № 504/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. - 1997. - № 5. - Ст. 2 .
3. Болотіна Н. Б. Трудове право України : [підручник] / Н. Б. Болотіна. - 5-ге вид., перероб. і доп. - К. : Знання, 2008. - 860 с.
4. Прокопенко В. І. Трудове право України : [підручник] / В. І. Прокопенко. - видання друге, стереотипне. - Х. : Консул, 2000. - 480 с.
5. Трудове право України : академічний курс : [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, З. Я. Козак та ін. ; за ред. П. Д. Пилипенка. - К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. - 536 с.
6. Трудове право України : академ. курс : [підруч.] / А. Ю. Бабаскин, Ю. В. Баранюк, С. В. Дріжчана та ін. ; за заг. ред. Н. М. Хуторян. - К. : Вид-во А.С.К., 2004. - 608 с.
7. Хуторян Н. Проблема правового регулювання відпусток у проекті Трудового кодексу України / Н. Хуторян // Право України. - 2009. - № 3. - С. 35-40.
8. Про затвердження умов, тривалості, порядку надання та оплати творчих відпусток: Постанова КМУ від 19 січня 1998 р. № 45 //

- Людина і праця: Інформаційний бюлетень Міністерства праці та соціальної політики України. - 1998. - № 2.
9. Рекомендації про порядок надання працівникам з ненормованим робочим днем щорічної додаткової відпустки за особливий характер праці: Затв. наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 10 жовтня 1997 р. № 7 // Людина і праця: Інформаційний бюлетень Міністерства праці та соціальної політики України. - 1997. - № 12. - С. 27-28, № 3. - С. 38.
 10. Ротань В. Г. та ін. Науково-практичний коментар до законодавства України про працю / В. Г. Ротань, І. В. Зуб, Б. С. Стичинський ; керівник авт. кол. В. Г. Ротань. - [2-ге вид., доп. та перероб.]. - К. : А.С.К., 2008. - 944 с.
 11. Про практику розгляду судами України трудових спорів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 1992 р. № 9 // Бюлетень законодавства і юридичної практики. - № 1. - 1995. - С. 373.

Реферати

1. Соціальні відпустки за законодавством України.
2. Правове регулювання святкових днів в Україні.

Питання для засвоєння матеріалу

1. Визначте поняття відпочинку і його види.
2. Охарактеризуйте правовий режим вихідних днів.
3. Який порядок надання щорічних основних відпусток?
4. Розкрийте процедуру надання відпусток без збереження заробітної плати?

Семінар № 11

Тема: Правове визначення оплати праці. Структура та функції заробітної плати.

I. Експрес-опитування: поняття заробітної плати; структура заробітної плати; функції заробітної плати; державне та договірне регулювання оплати праці.

II. Усне опитування

1. Правове визначення заробітної плати.
2. Соціально-економічні аспекти оплати праці.
3. Співвідношення термінів «заробітна плата» та «оплата праці».

4. Структурні елементи заробітної плати.
5. Функції заробітної плати

III. Вирішення задач

1. 19.09.2009 року директор «Старком» виявив, що бухгалтер О. Кашук з 01.01.2009 року до 01.08.2009 року виплачувала О. Соболеву надбавку до заробітної плати у сумі 120 гривень щомісячно. 25.10.2009 року директор видав наказ про стягнення з працівника переплати, однак, у сумі 2500 гривень, мотивуючи тим, що це компенсація, яку отримав працівник за користування коштами підприємства.

Дайте правову оцінку ситуації. Відповідь обґрунтуйте.

2. Голова ПП «Вирій» повідомив усно найманих працівників, що з наступного місяця щодо них запроваджується чотириденний робочий тиждень. У зв'язку з цим тарифні ставки будуть зменшені на 10 відсотків. Кіров і Панов відмовились працювати, оскільки це не відповідає їх інтересам. Вони написали заяви про звільнення за власним бажанням за порадою голови профкому.

Дайте ґрунтовну правову оцінку ситуації. Відповідь обґрунтуйте.

3. Лазарева працювала економістом СП «Юган», у жовтні їй надано відпустку, однак в оплаті було відмовлено, мотивуючи відмову тим, що підприємство не є державним і працівники отримують досить високу заробітну плату.

Чи правомірні дії адміністрації?

Складіть таблицю: «Структура заробітної плати».

Основна заробітна плата	Додаткова заробітна плата	Інші заохочувальні та компенсаційні виплати

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс законів про працю України: Закон від 10 грудня 1971 р. № 322-УШ (у редакції за станом на 01.03.2011 року) // Відомості Верховної Ради УРСР - 1971. - № 50. - Ст. 375.
2. Про оплату праці: Закон України від 01.05.1995 р. // Відомості Верховної Ради України України. - 1995. - № 17. - Ст. 121.

3. Інструкція зі статистики заробітної плати, затверджена наказом Державного комітету статистики України від 13 січня 2004 року № 5 [Електронний ресурс]. - Ресурс доступу : www.liga.net.
4. Проект Трудового кодексу України (текст законопроекту станом на 01.12.2010). [Електронний ресурс]. - Ресурс доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
5. Болотіна Н. Б. Трудове право України : [підручник] І Н. Б. Болотіна. - 5-те вид., перероб. і доп. - К. : Знання, 200В. - В60 с.
6. Лившиц Р. З. Заработная плата в СССР. Правовое исследование І Р. З. Лившиц. - М. : Изд. «Наука», 1972. - 122 с.
7. Трудове право України : академічний курс : [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] І П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, З. Я. Козак та ін. ; за ред. П. Д. Пилипенка. - К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. - 536 с.
- В. Трудове право України : академ. курс : [підруч.] І [А. Ю. Бабаскин, Ю. В. Баранюк, С. В. Дріжчана та ін.] ; за заг. ред. Н. М. Хуторян. - К. : Вид-во А.С.К., 2004. - 60В с.
9. Про практику застосування судами законодавства про оплату праці: постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 грудня 1999 року № 13 І Постанови Пленуму Верховного Суду України у цивільних справах (1972-2003) ; за заг. ред. В. Т. Маляренка. - К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. - С. 159-169.
10. Лаптії І. Оплата праці і заробітна плата: щодо питання термінології І І. Лаптії ІІ Право України. - 2005. - № 7. - С. В1-В4.
11. Божко В. М. Колективно-договірне регулювання заробітної плати: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.05 «Трудове право; право соціального забезпечення» І В. М. Божко. - Київ, 2002. - 203 с.
12. Валецька О. В. Проблема співвідношення термінів «заробітна плата» і «винагорода за працю» у трудовому і цивільному праві І О. В. Валецька ІІ Актуальні проблеми цивільного і господарського права: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (Київ, МАУП, 19 трав. 2006 р.) І за заг. ред. Р. В. Прилуцького І Міжрегіональна академія управління персоналом, Ін-т. права ім. князя Володимира Великого. - К. : МАУП, 2007. - С. 30-34.
13. Колот А. Теоретико-методологічні аспекти класифікації й змісту функцій заробітної плати І А. Колот ІІ Україна: аспекти праці. - 2000. - № 6. - С. 15-19.

Реферати

1. Реформування заробітної плати у сучасних умовах.
2. Історико-правове становлення інституту заробітної плати.
3. Відмінність заробітної плати від винагороди за цивільно-правовими договорами.
4. Оплата праці і заробітна плата: особливості термінології.

Семінар № 12

Тема: *Право працівника на оплату праці та його захист.*

I. Експрес-опитування: відрахування із заробітної плати; відповідальність за порушення законодавства про оплату праці; поняття індексації заробітної плати.

II. Усне опитування

1. Мінімальна заробітна плата. Поняття, функції, реформування.
2. Погодинна мінімальна заробітна плата в Україні.
3. Відрахування із зарплати. Обмеження відрахувань із заробітної плати.
4. Індикація: поняття і проведення.
5. Право на компенсацію зарплати при порушенні строків виплати.
6. Відповідальність за порушення законодавства про оплату праці.

III. Вирішення задачі

1. До юрисконсульта підприємства звернулась група працівників з проханням роз'яснити їм права щодо захисту заробітної плати від підвищення цін та затримки виплати. У серпні індекс споживчих цін становив 100, 21%, у вересні - 103, 8%, у жовтні - 105, 3%. Зарплату за серпень виплатили у жовтні.

Дайте роз'яснення.

Складіть таблицю: «Мінімальна заробітна плата в Україні з 2000 до 2011 року».

ЛІТЕРАТУРА

1. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 р. № 108/95 // Відомості Верховної Ради України. - 1995. - № 17. - Ст. 121.
2. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1993. - № 36 - Ст. 361.
3. Концепція подальшого реформування оплати праці, схвалено Указом Президента України від 25.12.2000 р. № 1375 / 2000. -

- Урядовий кур'єр від 11 січня 2001 - № 4.
4. Про практику застосування судами законодавства про оплату праці: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 грудня 1999 року № 13 // Постанови Пленуму Верховного Суду України у цивільних справах (1972-2003) ; за заг. ред. В. Т. Мальяренка. - К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. - С. 159-169.
 5. Осовий Г. Питання реформи оплати праці в Україні в контексті реалізації Плану дій щодо євроінтеграції / Г. Осовий // Україна: аспекти праці, 2005 р. - № 2. - С. 3-11.
 6. Болотіна Н. Б. Трудове право України : [підручник] / Н. Б. Болотіна. - 5-те вид., перероб. і доп. - К. : Знання, 2008. - 860 с.
 7. Трудове право України : академічний курс : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, З. Я. Козак та ін. ; за ред. П. Д. Пилипенка. - К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. - 536 с.
 8. Трудове право України: Академ. курс: [підруч.] / А. Ю. Бабаскин, Ю. В. Баранюк, С. В. Дрижчана та ін. ; за заг. ред. Н. М. Хуторян. - К. : Вид-во А.С.К., 2004. - 608 с.
 9. Процевський О. Окремі питання захисту права на заробітну плату в судовому порядку / О. Процевський // Право України. - 2008. - № 2. - С. 64-67.
 10. Про затвердження переліку товарів, якими не дозволено виплачувати заробітну плату натурою: постанова Кабінету Міністрів України від 3 квітня 1993 року № 244 // Зібрання постанов Уряду України. - 1993. - № 9. - Ст. 183.
 11. Про індексацію грошових доходів населення: Закон України від 3 липня 1991 року № 1282-XII // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 42. - Ст. 551.
 12. Про компенсацію громадянам втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати: Закон України від 19 жовтня 2000 року № 2050-III // Відомості Верховної Ради України. - 2000. - № 49. - Ст. 422.
 13. Гетьманцева Н. Співвідношення централізованого і локального методів правового регулювання оплати праці / Н. Гетьманцева // Право України. - 1997. - № 12. - С. 66-70.
 14. Лігум Ю., Куліков Г. Удосконалення державного регулювання оплати праці / Ю. Лігум, Г. Куліков // Україна: аспекти праці. - 2000. - № 2. - С. 6-8.
 15. Кисельова Т. Мінімальна заробітна плата та її вплив на ринок праці / Т. Кисельова // Праця і зарплата. - 2007. - № 7 (539). - С. 4-5.

Реферати

1. Захист заробітної плати і пропозиції щодо вдосконалення механізму захисту.
2. Конституційні основи захисту заробітної плати.
3. Досвід країн Європи у сфері захисту прав працівника на оплату праці.

Питання для засвоєння матеріалу

1. Визначте поняття заробітної плати, її структуру.
2. Охарактеризуйте методи правового регулювання заробітної плати.
3. Визначте зміст та правове значення мінімальної заробітної плати.
4. Охарактеризуйте тарифну систему та її елементи.
5. Який порядок виплати заробітної плати?
6. Визначте гарантії найманих працівників щодо відрахування із заробітної плати.
7. Розкрийте порядок оплати праці у разі простою.

Семінар № 13

Тема: Дисципліна праці та методи її забезпечення

I. Експрес-опитування: поняття дисципліни праці; види правил внутрішнього трудового розпорядку; заохочення у трудовому праві.

II. Усне опитування

1. Поняття і зміст дисципліни праці.
2. Значення дисципліни праці.
3. Методи забезпечення дисципліни праці.
4. Внутрішній трудовий розпорядок.
5. Основні трудові обов'язки сторін трудового договору.
6. Поняття і підстави заохочення.

III. Вирішення задач

1. Викладач інституту Олійник згідно з розкладом був зайнятий в інституті в грудні 3 дні на тиждень. У середу після роботи він виїхав у сусіднє місто, щоб зібрати матеріали для дисертації, і повернувся в неділю. У суботу, у зв'язку з хворобою викладача Тищенка, до нього на квартиру було відправлено кур'єра з розпорядженням ректора замінити хворого викладача. Дружина Олійника заявила, що чоловік поїхав в інше місто і буде тільки в неділю. У понеділок ректор

оголосив Олійнику догану. Олійник оскаржив стягнення, вказавши, що не порушував дисципліну.

Чи підлягає скарга задоволенню?

2. Програміст Дзюбак був звільнений з роботи за п. 3 ст. 40 КЗпП за неодноразове порушення дисципліни праці. У наказі про звільнення було відзначено, що Дзюбак за останні місяці мав три дисциплінарних стягнення, а тому заслуговує звільнення. Уважаючи звільнення необґрунтованим, Дзюбак звернувся до суду з позовом про поновлення його на роботі і стягнення заробітної платні за вимушений прогул. Свої вимоги Дзюбак мотивував тим, що до накладання стягнення від нього жодного разу не вимагали пояснень, про стягнення він нічого не знав, за останнє порушення йому винесли сувору догану і звільнили з роботи і це стягнення занесено до трудової книжки.

Як повинен вирішити суд?

3. Економіст взуттєвої фабрики Ветров відмовився виконати розпорядження начальника планового відділу про виконання обов'язків громадського вихователя неповнолітнього, який працював у відділі за направленням комісії у справах неповнолітніх. Вантажник Марінчук не прийшов на збори трудового колективу, де обговорювалися питання реорганізації підприємства. За ці порушення директор фабрики видав наказ, у якому обом працівникам було оголошено догану.

Чи відповідають дії адміністрації трудовому законодавству?

ЛІТЕРАТУРА

1. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07 липня 2010 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2010. - № 41-46 - Ст. 529.
2. Про державні нагороди України: Закон України від 16.03.2000 // Відомості Верховної Ради України. - 2000. - № 21. - Ст. 162.
3. Дисциплінарний статут прокуратури України від 6 листопада 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 4 - Ст. 15.
4. Положення про дисципліну працівників залізничного транспорту, затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 26.01.1993 р. зб. Постанов Уряду України. - 1993. - № 45 - Ст. 14.
5. Про практику розгляду судами України трудових спорів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 1992 р. № 9 // Бюлетень законодавства і юридичної практики. - № 1. - 1995. - С. 373.
6. Машков К. Підстави застосування до працівників заохочень за трудові досягнення / К. Машков // Право України. - 2007. - № 11. - С. 35-40.

7. Болотіна Н. Б. Трудове право України : підручник / Н. Б. Болотіна. - 5-ге вид., перероб. і доп. - К. : Знання, 2008. - 860 с.
8. Прокопенко В. І. Трудове право України : [підручник] / В. І. Прокопенко. - 2-ге вид., стереотипне. - Х. : Консул, 2000. - 480 с.
9. Трудове право України : академічний курс : [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, З. Я. Козак та ін. ; за ред. П. Д. Пилипенка. - К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. - 536 с.
10. Трудове право України : академ. курс : [підруч.] / [А. Ю. Бабаскин, Ю. В. Баранюк, С. В. Дріжчана та ін.] ; за заг. ред. Н. М. Хуторян. - К. : Вид-во А.С.К., 2004. - 608 с.

Реферати

1. Види заохочень згідно зі Статутами та Положеннями про дисципліну.
2. Система стимулювання праці в зарубіжних країнах.
3. Види заохочень у контрактах.

Семінар № 14

Тема: Дисциплінарна відповідальність

I. Експрес-опитування: поняття дисциплінарної відповідальності; склад дисциплінарного проступку; дисциплінарні стягнення; дисциплінарне звільнення.

II. Усне опитування

1. Поняття дисциплінарної відповідальності найманих працівників та її види.
2. Дисциплінарний проступок.
3. Дисциплінарні стягнення, порядок їх застосування.
4. Заходи громадського впливу, що застосовуються в разі порушення трудової дисципліни.
5. Спеціальна дисциплінарна відповідальність.

III. Вирішення задач

1. Головного інженера фабрики було звільнено за появу на роботі в нетверезому стані за п. 7. ст. 40 КЗпП України. Головний інженер звернувся до суду з позовом про поновлення на роботі, посиляючись на те, що у нетверезому стані він знаходився після закінчення робочого дня.

Яке рішення повинен винести суд?

2. У правилах внутрішнього трудового розпорядку містяться пункти, що передбачають позбавлення відпустки за прогул, накладання штрафу в розмірі 2 тп заробітних плат на особу, яка з'явилася на роботі в нетверезому стані.

Дайте правову оцінку вказаним положенням.

Складіть таблицю: «Загальна та спеціальна дисциплінарна відповідальність», у якій визначте підстави відповідальності та види дисциплінарних стягнень з обов'язковим зазначенням законодавчих актів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс законів про працю України: Закон від 10 грудня 1971 р. № 322-УШ (у редакції за станом на 01.03.2011року) // Відомості Верховної Ради УРСР - 1971. - № 50. - Ст. 375.
2. Про державну службу: Закон України від 16.12.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1993. - № 52. - Ст. 490.
3. Про зв'язок: Закон України від 16.05.1995 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1995. - № 20. - Ст. 143.
4. Дисциплінарний статут прокуратури України, затв. постановою ВР України від 06.11.1991 // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 4 - Ст. 15.
5. Положення про дисципліну працівників гірничих підприємств, затв. Постановою КМУ від 13.03.2002 р. № 294 // Урядовий кур'єр. - 2002. - 22 травня.
6. Венедиктов В. С. Теоретичні проблеми юридичної відповідальності в трудовому праві / В. С. Венедиктов. - Харків: Консул, 1995 - 136 с.
7. Кожушко С. Обовязки працівників щодо дотримання дисципліни праці у проєкті Трудового кодексу України / С. Кожушко // Підприємництво, господарство і право. - 2005. - № 5. - С. 52-54.

Реферати

1. Характеристика додаткових заходів за порушення трудової дисципліни.
2. Громадські стягнення: сучасний стан застосування та перспективи розвитку.

Питання для засвоєння матеріалу

1. Визначте поняття і значення трудової дисципліни.
2. Охарактеризуйте правове регулювання внутрішнього трудового розпорядку.

3. Який порядок застосування заохочень у трудовому праві?
4. Визначте поняття дисциплінарної відповідальності найманих працівників та її види.
5. Що таке дисциплінарний проступок?
6. Охарактеризуйте дисциплінарні стягнення, порядок їх застосування.
7. Охарактеризуйте заходи громадського впливу, що застосовуються в разі порушення трудової дисципліни.
8. Розкрийте порядок застосування до найманих працівників догани.

Семінар № 15-16

Тема: *Поняття, правові підстави та умови матеріальної відповідальності працівника.*

I. Експрес-опитування: поняття матеріальної відповідальності; склад матеріального правопорушення у трудових відносинах; види матеріальної відповідальності працівників.

II. Усне опитування

1. Поняття матеріальної відповідальності.
2. Склад матеріального правопорушення у трудових відносинах.
3. Види матеріальної відповідальності працівників.
4. Відшкодування шкоди, завданної підприємству, установі і організації.

III. Вирішення задач

1. КСП ім. Чубенко пред'явило позов до агронома Кушніра про стягнення вартості дерев, які загинули з його вини при наступних обставинах: агроном Кушнір прочитав у журналі «Сад і огород» про спосіб збереження дерев шляхом обмазки їх сумішшю нігролу з солом'яним попелом. Кушнір обмазав дерева сумішшю, але навесні вони загинули. Заперечуючи проти позову, Кушнір пояснив, що він намагався врятувати дерева від псування їх зайцями, котрі кожную зиму знищували до чверті саду.

Як повинен бути вирішений спір?

2. На меблевій фабриці «Зоря» неодноразово мали місця випадки простою робітників з вини слюсара-наладчика Олексієнка. Часто Олексієнко, коли одержував розпорядження налагодити устаткування, цю роботу не виконував, гуляв по території заводу, передчасно йшов на перерву. Власник був змушений виплатити робіткам за простій не з їхньої вини 625 грн. За несвоєчасну наладку, в результаті чого був

простій і фабриці була заподіяна шкода, власник відрахував із заробітної плати Олексійка 50 % суми, виплаченої за простій працівникам.

Чи правомірні дії адміністрації?

3. Токар Павлов, обробляючи деталь, припустився грубої недбалості і зіпсував коштovanу деталь, яка після цього не підлягає використанню. За це йому було оголошено догану. Крім того, він був позбавлений премії за підсумками роботи за квартал. Адміністрація звернулася із позовом до суду щодо повернення матеріальної шкоди, яку вчинив Павлов виробництву. Павлов звернувся до профспілкового комітету за захистом своїх прав, які, на його думку, порушені, - за одну провину його покарано одразу трьома стягненнями.

Щоб Ви відповіли працівникові?

4. Директор заводу видав наказ про притягнення Кульчицького до матеріальної відповідальності, через втрату останнім, закріплених за ним матеріальних цінностей. У наказі було зазначено, стягнути з Кульчицького вартість цінностей, вартість неотриманих доходів та моральну шкоду.

Дайте правову оцінку наказу. Відповідь обґрунтуйте.

5. Ковров на підставі довіреності уклав декілька угод на поставку продукції ВАТ «ОРАКУЛ» ТОВ «МЕРКС». Однак, зобов'язань за угодами ТОВ не виконало. Директор притягнув Коврова до матеріальної відповідальності.

Чи правомірні дії директора?

6. Директор ЗАТ «Чернігів - літо» В. Забігайло через сім місяців після вчинення працівником К. Бруном крадіжки майна заводу, видав наказ про притягнення останнього до матеріальної відповідальності. Працівник таке рішення оскаржив до суду. Однак суд у задоволенні позову відмовив через відсутність правових підстав задоволення позову.

Обґрунтуйте правомірність прийнятого судом рішення.

Складіть таблицю: «Порівняння матеріальної відповідальності у трудовому праві та майнової відповідальності у цивільному праві».

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс Законів про працю України: Закон від 10 грудня 1971 р. № 322-УШ (у редакції за станом на 01.03.2011 року) // Відомості Верховної Ради УРСР - 1971. - № 50. - Ст. 375.
2. Про визначення розміру збитків, завданих підприємствам, установам, організаціям розкраданням, знищенням (псуванням), недостачею або втратою дорогоцінних металів, дорогоцінного

камінні та валютних цінностей: Закон України від 6 червня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1995. - № 22 - Ст. 173.

3. Про судову практику в справах про відшкодування шкоди заподіяної підприємствам, установам, організаціям, їх працівникам: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 29 грудня 1992 р. № 14 із змінами і доповненнями, внесеними постановою Пленуму Верховного Суду України від 29 березня 1997 р. № 3 // Вісник Верховного Суду України - 1997. - № 2.
4. Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей, затв. Пост. КМУ від 22.01.1996, № 116 // ЗП України. - 1996. - № 6. - Ст. 192.
5. Перелік робіт, при виконанні яких може запроваджуватися колективна (бригадна) матеріальна відповідальність // Людина і праця: Інформ. Бюлетень Міністерства праці України. - 1997. - № 1.
6. Хуторян Н. М. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору : [монографія] / відп. ред. Н. М. Хуторян. - К. : Ін Юре, 1999. - С. 103-116.
7. Болотіна Н. Б. Трудове право України : [підручник] / Н. Б. Болотіна. - 5-те вид., перероб. і доп. - К. : Знання, 2008. - 860 с.
8. Трудове право України : академічний курс : [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, З. Я. Козак та ін. ; за ред. П. Д. Пилипенка. - К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. - 536 с.
9. Трудове право України : академ. курс: [підруч.] / А. Ю. Бабаскин, Ю. В. Баранюк, С. В. Дріжчана та ін. ; за заг. ред. Н. М. Хуторян. - К. : Вид-во А.С.К., 2004. - 608 с.
10. Ротань В. Г. та ін. Науково-практичний коментар до законодавства України про працю / В. Г. Ротань, І. В. Зуб, Б. С. Стичинський ; керівник авт. кол. В. Г. Ротань - [2-ге вид., доп. та перероб.]. - К. : А.С.К., 2008. - 944 с.

Питання для засвоєння матеріалу

1. Визначте поняття матеріальної відповідальності в трудовому праві.
2. Охарактеризуйте підстави і умови матеріальної відповідальності найманих працівників за трудовим правом.
3. Охарактеризуйте види матеріальної відповідальності найманих працівників.
4. Який порядок покриття шкоди, заподіяної найманим працівником?
5. Охарактеризуйте матеріальну відповідальність роботодавця: умови, підстави застосування.

Семінар № 17

Тема: *Поняття охорони праці та її правове забезпечення*

I. Експрес-опитування: поняття охорони праці; правові гарантії працівників на охорону праці; обов'язки власника у сфері охорони праці; організація служби охорони праці.

II. Усне опитування

1. Поняття і значення охорони праці.
2. Основні правові принципи і державне управління охороною праці.
3. Законодавчі акти про охорону праці.
4. Правові гарантії працівників на охорону праці.
5. Правове забезпечення охорони праці на виробництві.

III. Вирішення задач

1. Робітник виробничо-творчого комбінату м. Донецька Гречко в обідню перерву у пошуках їдальні вийшов за межі комбінату. Недалеко від комбінату Гречко отримав травму від наїзду автомашини, власника якої встановити не вдалося. При складанні акту про нещасний випадок виникла суперечка про те, чи пов'язаний цей випадок з виробництвом. Гречко вважав, що оскільки підприємство не забезпечило своїх працівників можливістю користуватись в обідню перерву їдальною за місцем роботи, цей випадок необхідно вважати пов'язаним з виробництвом з усіма витікаючими наслідками. Адміністрація ж уважала, що шкоду спричинено джерелом підвищеної безпеки не на території підприємства і не в момент трудових обов'язків, а тому цей випадок не пов'язаний із виробництвом.

Вирішіть спір.

2. Повертаючись з роботи додому, робітник Маковійчук зайшов на стадіон подивитись футбольний матч. Після закінчення матчу він, поспішаючи додому, при посадці в переповнений трамвай, пошкодив собі руку. Через тиждень, коли вийшов на роботу, Маковійчук вимагав складання акту про нещасний випадок і оплату лікарняного листа у розмірі 100 % середньої зарплати.

Чи підлягають задоволенню вимоги Маковійчука?

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс Законів про працю України: Закон від 10 грудня 1971 р. № 322-УШ (у редакції за станом на 01.03.2011 року) // Відомості Верховної Ради УРСР - 1971. - № 50. - Ст. 375.
2. Про охорону праці: Закон України від 21.11.2002 р. // Відомості

- Верховної Ради України. - 2003. - № 2. - Ст. 10.
3. Про загальнообов'язкове державне, соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності: Закон України від 23 вересня 1999 р. № 1105-XIV// Урядовий кур'єр - 1999. - 17 листопада.
 4. Порядок розслідування та введення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 р. № 1117 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.
 5. Перелік обставин, за яких настає страховий випадок державного соціального страхування громадян від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 р. № 1117 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : zakon.rada.gov.ua
 6. Типове положення про службу охорони праці, затв. наказом Державного комітету з нагляду за охороною праці від 15.11.2004 р. № 255 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.
 7. Соціальний захист потерпілих на виробництві // Праця і зарплата. - 2000. - № 3.
 8. Болотіна Н. Б. Трудове право України : [підручник] / Н. Б. Болотіна. - 5-те вид., перероб. і доп. - К. : Знання, 2008. - 860 с.
 9. Прокопенко В. І. Трудове право України : [підручник] / В. І. Прокопенко. - видання друге, стереотипне. - Х. : Консул, 2000. - 480 с.
 10. Трудове право України : академ. курс: [підруч.] / А. Ю. Ба-баскин, Ю. В. Баранюк, С. В. Дріжчана та ін. ; за заг. ред. Н. М. Ху-торян. - К. : Вид-во А.С.К., 2004. - 608 с.

Реферати

1. Міжнародні стандарти у сфері охорони праці.
2. Основні обов'язки працівників у сфері охорони праці.

Питання для засвоєння матеріалу

1. Визначте поняття охорони праці.
2. Охарактеризуйте особливості організації охорони праці роботодавцем.
3. Охарактеризуйте навчання найманих працівників нормам з охорони праці.
4. Охарактеризуйте інструктажі найманих працівників нормам з охорони праці.
5. Визначте гарантії найманих працівників у сфері охорони праці.

6. Який порядок розслідування та облік нещасних випадків?
7. Охарактеризуйте особливості охорони праці окремих категорій найманих працівників.
8. Який порядок проходження найманими працівниками повторного інструктажу?

Семінар № 18

Тема: Правове регулювання праці молоді

I. Експрес-опитування: особливості правового статусу неповнолітніх; звільнення неповнолітніх; надання відпусток у зв'язку з навчанням.

II. Усне опитування

1. Правовий статус неповнолітніх у трудових відносинах.
2. Правове забезпечення організації виробничого навчання.
3. Пільги для робітників, які поєднують навчання та роботу.

III. Вирішення задач

1. Шістнадцятирічний лаборант Сергієнко влаштувався на роботу в серпні. У березні він звернувся до директора заводу надати йому двотижневу відпустку для поїздки до родичів разом з батьками, які отримали відпустку на іншому підприємстві. Адміністрація відмовила йому, пояснюючи це, по-перше, виробничими обставинами та, по-друге, тим, що він відпрацював на підприємстві менше одинадцяти місяців. Але Сергієнко не погодився з аргументами адміністрації.

Хто правий у даній ситуації?

2. Сімнадцятирічний Ігор Носов після закінчення одинадцятого класу працював на заводі токарем. Але через три місяці на підприємстві почалося скорочення працівників, за згодою профспілкового комітету хлопця було звільнено з роботи.

Чи відповідають дії адміністрації вимогам закону?

3. Закінчивши 9-й клас, Андрій Цвях вирішив піти працювати і влаштувався теслею на завод. Два місяці все було добре - Андрій старанно працював, одночасно вступив до вечірньої школи. Але потім ситуація несподівано змінилась - Андрій почав запізнюватися на роботу, за що йому було оголошено догану. А потім Андрій унаслідок власної неухважності та недбалості зіпсував важливу деталь, яку обробляв. Після цього, отримавши згоду профспілкового комітету, адміністрація видала наказ про звільнення Андрія з роботи.

Чи додержано в цій ситуації вимог трудового законодавства?

4. Шістнадцятирічна Ганна працювала оператором ЕОМ у конструкторському бюро та заочно навчалась у технікумі. Згідно з правилами внутрішнього розпорядку її робочий тиждень становив 38 годин. Навесні вона звернулася до адміністрації з проханням надати їй відпустку для складання екзаменів у технікумі в червні, а одразу після цього надати чергову щорічну відпустку. Адміністрація відмовила Ганні, мотивуючи це хворобою кількох працівниць, які виконували такі самі функції, та надзвичайним напруженням з виконанням піврічного завдання.

Чи є тут порушення трудового законодавства?

Складіть схему: «Особливості надання відпусток у зв'язку з навчанням» з обов'язковим посиланням на норми трудового законодавства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс Законів про працю України: Закон від 10 грудня 1971 р. № 322-УПІ (у редакції за станом на 01.03.2011 року) // Відомості Верховної Ради УРСР - 1971. - № 50. - Ст. 375.
2. Про відпустки: Закон України від 15 листопада 1996 року № 504/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. - 1997. - №5. - Ст. 2 .
3. Про забезпечення молоді, яка отримала вищу або професійно-технічну освіту, першим робочим місцем з наданням дотації роботодавцю. - Закон України від 4 листопада 2004 року №2150-ІУ. // Відомості Верховної Ради України. - 2005. - №2. - Ст. 40.
4. Перелік важких робіт і робіт зі шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці неповнолітніх, затв. наказом. Міністерством охорони здоров'я від 31.03.1994 р. № 46 // Інформаційний бюлетень Українського державного центру правової інформації. - 1994. - № 18.
5. Граничні норми переміщенні вантажних речей неповнолітніми, затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України від 22.03.1996 р. № 59 // Бюлетень нормативних актів міністерств і відомств України. - 1996. - № 6.
6. Болотіна Н. Б. Трудове право України : [підручник]. - 5-те вид., перероб. і доп. - К. : Знання, 2008. - 860 с.
7. Трудове право України: Академ. курс: [підруч.] / А. Ю. Бабаскин, Ю. В. Баранюк, С. В. Дріжчана та ін. ; за заг. ред. Н. М. Хуторян. - К. : Вид-во А.С.К., 2004. - 608 с.
8. Про сприяння соціальному становленню молоді в Україні: Закон

- України від 05 лютого 1993 року // Відомості Верховної Ради України. - 1993. - № 16. - Ст. 167.
9. Про зайнятість населення: Закон України від 01 березня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 14. - Ст. 171.
 10. Щотова Ю. Порівняльна характеристика правового регулювання працевлаштування молоді національним законодавством та законодавством інших країн / Ю. Щотова // Право України. - 2005. - № 8. - С. 81-88.
 11. Назаров Д. В. Гармонізація законодавства України з законодавством Європейського Союзу в регулюванні праці молоді : автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.05 «Трудове право; право соціального забезпечення» / Д. В. Назаров. - Луганськ, 2009. - 20 с.

Реферати

1. Права та обов'язки неповнолітніх у трудових відносинах.
2. Форми здійснення підготовки і підвищення кваліфікації кадрів безпосередньо на виробництві.
3. Пільги для працівників, які навчаються у вищих навчальних закладах освіти та аспірантурі.

Питання для засвоєння матеріалу

1. Які особливості праці неповнолітніх?
2. Назвіть пільги для працівників, які поєднують навчання та роботу.
3. Визначте, що таке підвищення кваліфікації, підготовка та перепідготовка.
4. Особливості застосування праці жінок.
5. Які особливості праці осіб зі зниженою працездатністю?

Семінар № 19

Тема: Індивідуальні трудові спори

I. Експрес-опитування: поняття трудового спору та класифікація; організація КТС; спори, які розглядають у судах; виконання рішення суду у трудових справах.

II. Усне опитування

1. Поняття трудових спорів та їх класифікація.
2. Порядок розгляду трудових спорів у КТС.
3. Розгляд трудових спорів в судовому порядку.
4. Розгляд трудових спорів про поновлення на роботі.

III. Вирішення задач

1. Робітник Костенко був прийнятий на завод слюсарем VI розряду з місячним випробуванням. Після трьох тижнів роботи він був переведений в інший цех. При цьому адміністрація оголосила Костенку, що результати його випробування незадовільні і йому необхідно пройти випробування в іншому цеху. Після того як Костенко і в цьому цеху пропрацював три тижні, адміністрація звільнила його, як такого, що не витримав випробування. Костенко звернувся до суду з позовом. Суд визнав дії адміністрації правильними й обґрунтував це рішення тим, що Костенко проходив випробування у двох виробничих цехах, у кожному з них працював менше місяця, крім того, про незадовільні результати випробування в першому цеху він був повідомлений.

Чи правомірне рішення суду?

2. У зв'язку з наступним скороченням штату Гайдамака був попереджений про наступне звільнення за 2 місяці. Через місяць після попередження Гайдамака подав заяву про звільнення і просив оформити з ним розрахунок не пізніше одного тижня. Адміністрація погодилась на прохання Гайдамаки й оформила його звільнення в цей строк за власним бажанням. Гайдамака звернувся в суд з проханням про зміну формулювання причини звільнення і стягнення відповідної вихідної допомоги.

Як повинен вирішити справу суд?

3. 1 вересня Мороз подав заяву про звільнення за власним бажанням. Але 12-го вересня він звернувся до начальника цеху та повідомив, що змінив своє рішення та вирішив залишитися працювати. Незважаючи на це, 18-го вересня його викликали до відділу кадрів і видали розрахунок та трудову книжку із записом про звільнення. Мороз звернувся до суду з вимогою поновити його на роботі.

Яким буде рішення суду?

4. Водій автогосподарства Пустовойт вів машину з перевищенням швидкості і на перехресті вулиць не зміг її зупинити, коли на світлофорі загорілося червоне світло. Державтоінспекція позбавила Пустовойта прав строком на 6 місяців. Директор автогосподарства перевів Пустовойта до гаража на ремонтні роботи. Відпрацювавши 3 місяці, Пустовойт почав вимагати щоб надалі, до отримання прав водія, йому виплачували середню заробітну плату в тому розмірі, в якому він її отримував, коли працював водієм. Директор відмовив у задоволенні вимоги Пустовойта, і останній звернувся до комісії з трудових спорів.

Яким повинно бути рішення комісії з трудових спорів?

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс Законів про працю України: Закон від 10 грудня 1971 р. № 322-УІІ (у редакції за станом на 01.03.2011 року) // Відомості Верховної Ради УРСР - 1971. - № 50. - Ст. 375.
2. Ротань В. Г. та ін. Науково-практичний коментар до законодавства України про працю / В. Г. Ротань, І. В. Зуб, Б. С. Стичинський ; керівник авт. кол. В. Г. Ротань - [2-ге вид., доп. та перероб.]. - К. : А.С.К., 2008. - 944 с.
3. Про практику розгляду судами України трудових спорів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 1992 р. № 9 // Бюлетень законодавства і юридичної практики. - № 1. - 1995. - С. 373.
4. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24.12.1999 № 13 «Про практику застосування судами законодавства про оплату праці» Постанови Пленуму Верховного Суду України. - К., Юрінком, 1999.
5. Болотіна Н. Б. Трудове право України : [підручник] / Н. Б. Болотіна. - 2-ге вид., стер. - К. : Вікар, 2004. - 725 с.
6. Прокопенко В. І. Трудове право України : [підручник] / В. І. Прокопенко. - видання друге, стереотипне. - Х. : Консул, 2000. - 480 с.
7. Трудове право України : академічний курс : [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, З. Я. Козак та ін. ; за ред. П. Д. Пилипенка. - К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. - 536 с.
8. Трудове право України : академ. курс : [підруч.] / А. Ю. Бабаскин, Ю. В. Баранюк, С. В. Дріжчана та ін. ; за заг. ред. Н. М. Хуторян. - К. : Вид-во А.С.К., 2004. - 608 с.
9. Ярьсько А. Поліпшення механізму розгляду індивідуальних трудових спорів / А. Ярьсько // Право України. - 2000. - № 10. - С. 67-69.
10. Трудові спори: законодавство, коментар, судова практика / упорядники: В. А. Скоробагатько, М. І. Федішин. - К. : Істина, 2000. - 432 с.
11. Трудові спори : [навч. посіб.] / Л. П. Грузінова, М. Л. Смолярова, В. П. Пастухов, Ю. М. Щотова ; за заг. ред. В. П. Пастухова. - К. : Магістр. - XXI сторіччя, 2005. - 272 с.
12. Лаврінчук І. Процесуальне забезпечення трудових прав в Україні / І. Лаврінчук // Право України. - 2001. - № 1. - С. 72-77.

Реферати

1. Конституційний принцип судового захисту прав і свобод при вирішенні трудових спорів.
2. Вирішення трудових спорів особливих категорій працівників (суддів, прокурорсько-слідчих працівників).

Семінар № 20

Тема: Колективні трудові спори

I. Експрес-опитування: правовий статус примирної комісії та трудового арбітражу; правові наслідки незаконного страйку; види відповідальності за порушення законодавства про колективні трудові спори.

II. Усне опитування

1. Колективні трудові спори.
2. Правовий статус примирних комісій, трудового арбітражу, Національної служби посередництва і примирення.
3. Право на страйк та його реалізацію.
4. Правові наслідки незаконного страйку.
5. Відповідальність осіб, винних у порушенні законодавства про колективні трудові спори (конфлікти).

III. Письмове завдання

1. Складіть порівняльну таблицю: «Індивідуальні та колективні трудові спори».
2. Визначте їх спільні ознаки, а також назвіть особливості, які характеризують ці види трудових спорів
3. Які юридичні дії повинні чинити працівники і керівництво страйковому, щоб такий страйк вважався законним? Підготуйте такий перелік (письмово) із посиланням на відповідні статті закону.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 03.03.1998 р. // Урядовий кур'єр, 1998 - 2 квітня.
2. Про утворення Національної служби посередництва та примирення, затв. Указом Президента України від 17.11.1998 р. № 1258/98 // Праця і зарплата. - 1998. - № 23 - С. 6 (станом на 2007 р.).

3. Положення про порядок здійснення НСПП заходів щодо запобігання виникненню колективних трудових спорів (конфліктів), затв. Наказом НСПП від 27.03.2009 № 16 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : [www. nspp. gov. ua](http://www.nspp.gov.ua).
4. Прокопенко В. І. Трудове право України : [підручник] І В. І. Прокопенко. - 2-ге вид., стереотипне. - Х. : Консул, 2000. - 4В0 с.
5. Трудове право України : академічний курс : [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] І П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, З. Я. Козак та ін. ; за ред. П. Д. Пилипенка. - К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. - 536 с.
6. Трудове право України: Академ. курс: [підруч.] І А. Ю. Бабаскин, Ю. В. Баранюк, С. В. Дріжчана та ін. ; за заг. ред. Н. М. Хуторян. - К. : Вид-во А.С.К., 2004. - 60В с.
7. Болотіна Н. Б. Трудове право України : [підручник] І Н. Б. Болотіна. - 2-ге вид., перероб. і доп. - К. : Знання, 200В. - В60 с.
- В. Реєстрація колективного трудового спору між Федерацією професійних спілок України та Кабінетом Міністрів України: розпорядження Національної служби посередництва і примирення від 2 березня 2009 р. № 049-р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : [http: Hwww.nspp.gov.ua](http://www.nspp.gov.ua).
9. Чанишева Г. І. Колективні відносини у сфері праці: теоретичні та практичні проблеми правового регулювання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук : спец. 12.00.05 «Трудове право; право соціального забезпечення» І Г. І. Чанишева. - Харків, 2002. - 40 с.

Реферати

1. Незалежний посередник у вирішенні колективних трудових спорів.
2. Правовий статус НСПП.

Питання для засвоєння матеріалу

1. Дайте визначення поняття трудових спорів.
2. Який порядок розгляду трудових спорів у КТС?
3. Який порядок розгляду трудових спорів в судовому порядку?
4. Охарактеризуйте особливості розгляду трудових спорів про поновлення на роботі.
5. Охарактеризуйте стадії розгляду колективних трудових спорів (конфліктів).
6. Розкрийте процедуру розгляду трудових спорів трудовим арбітражем.

Семінар № 21

Тема: Державний нагляд і контроль за додержанням трудового законодавства і законодавства про охорону праці

I. Експрес-опитування: поняття нагляду і контролю; основні державні органи, які здійснюють нагляд і контроль; повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

II. Усне опитування

1. Поняття нагляду за додержанням трудового законодавства.
2. Види нагляду і контролю.
3. Система органів нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю і охорону здоров'я підприємствами України: структура і функції.
4. Повноваження місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, щодо здійснення контролю за додержанням законодавства про працю, охорону здоров'я на виробництві.

III. Підготуйте письмову доповідь

1. «Повноваження Державного департаменту нагляду за додержанням законодавства про працю».
2. Схема: «Система органів нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю».

ЛІТЕРАТУРА

1. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення: Закон України від 24. 02. 1994 // Відомості Верховної Ради. - 1994. - № 27. - Ст. 218.
2. Про прокуратуру: Закон України від 12. 07. 1991 // Відомості Верховної Ради. - 1991. - № 53. - Ст. 793.
3. Положення про Міністерство праці та соціальної політики, затв. пост. КМУ від 02.11.2006 р. № 1543 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.mlsp.gov.ua
4. Положення про Державний департамент нагляду за додержанням законодавства про працю, затв. постановою КМУ від 18.01.2003 р. № 50 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.

5. Положення про Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду, затв. пост КМУ від 23.11.2006 р. № 1640 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.dnopr.kiev.ua/
6. Положення про Державну пожежну охорону, затв. постановою КМУ № 508 від 26.06.1994 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : zakon.rada.gov.ua
7. Болотіна Н. Б. Трудове право України : [підручник] / Н. Б. Болотіна. - 5-те вид., перероб. і доп. - К. : Знання, 2008. - 860 с.
8. Панасюк О. Контрольно-наглядова діяльність державних органів у сфері праці / О. Панасюк // Право України. - 2007. - № 4. - С. 125-129.

Реферати

1. Права прокурора в здійсненні нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю й охорону здоров'я.
2. Державний пожежний нагляд і санітарно-епідеміологічний нагляд.

Питання для засвоєння матеріалу

1. Розкрийте зміст поняття нагляду за додержанням трудового законодавства.
2. Назвіть основні види нагляду і контролю.
3. Які органи здійснюють державний нагляд за додержанням законодавства про працю, охорону здоров'я на виробництві?
4. Розкрийте повноваження профспілок у сфері контролю за додержанням трудового законодавства.
5. Які суб'єкти здійснюють громадський контроль у цій сфері? Розкрийте їхні повноваження.

СЛОВНИК З ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Українська	Російська	Англійська
1	Акордна оплата праці	Акордная оплата труда	Accord payment
2	Атестація робочих місць	Аттестация рабочих мест	Certification of work places
3	Безперервний стаж роботи	Беспрерывный стаж работы	Unbroken record of service
4	Безробітний	Безработный	Jobless person
5	Виробничій простій	Производственный простой	Idle standing production
6	Вихідний день	Выходной день	Day off
7	Відмова у прийнятті на роботу	Отказ в принятии на работу	Refusal to give work
В	Відрядження	Командировка	Mission
9	Відрядна робота	Сдельная работа	Piece-work
10	Відрядно-преміальна система праці	Сдельно-премиальная система труда	Piece-rate bonus system
11	Вільний час	Свободное время	Free time
12	Гарантована оплата праці	Гарантированная оплата труда	Guaranteed remuneration of labour
13	Генеральна угода	Генеральное соглашение	General agreement
14	Декретна відпустка	Декретный отпуск	Labour length of service
15	Добові	Суточные	Daily allowance
16	Договір	Договор	Agreement
17	Додаткова відпустка	Дополнительный отпуск	Additional leave
1В	Заохочення	Поощрение	Encouragement
19	Кваліфікований робітник	Квалифицированный работник	Skilled worker
20	Колективна відрядна оплата праці	Коллективная командировочная оплата	Piece-rate pay
21	Колективний договір	Коллективный договор	Collective agreement

22	Мінімальний розмір заробітної плати	Минимальный размер заработной платы	Minimum wage
23	Неробочий день	Нерабочий день	Free day
24	Ненормований робочий день	Ненормированный рабочий день	Irregular working hours
25	Нічна робота	Ночная работа	Night-work
26	Норма праці	Норма труда	Work-quota
27	Нормальний робочий день	Нормальный рабочий день	Normal working time
28	Нормальні умови праці	Нормальные условия труда	Normal conditions of work
29	Пенсія за віком	Пенсия по возрасту	Old age pension
30	Погодинна система оплати праці	Почасовая система оплаты труда	Payment by the hour week
31	Позаштатний працівник	Внештатный сотрудник	Mon-staff employee
32	Поновлення на роботі	Восстановление на работе	Reinstatement in a job
33	Посада	Должность	Appointment
34	Посадовий оклад	Должностной оклад	Rate of salary
35	Правила внутрішнього розпорядку	Правила внутреннего распорядка	Internal regulations
36	Працевлаштування	Трудоустройство	Arrangement for work
37	Працездатність	Работоспособность	Ability to work
38	Праця жінок	Работа женщин	Female labors
39	Премія	Премия	Premium
40	Прийняття на роботу	Принятие на работу	Admittance to work
41	Припинення трудового договору	Преращение трудового договора	Cessation of the labor contract
42	Прогул	Прогул	Truancy
43	Професійне захворювання	Профессиональное заболевание	Occupational disease
44	Професійна спілка	Профессиональный союз	Trade-union
45	Робочий день	Рабочий день	Working day

46	Робочий час	Рабочее время	Working hours
47	Сезонна робота	Сезонная работа	Season work
48	Систематичне невиконання трудових обов'язків	Систематическое невыполнение трудовых обязанностей	Systematic non-fulfillment of labour duties
49	Скорочена тривалість робочого часу	Сокращение продолжительности рабочего времени	Reduction of the working hours duration
50	Скорочення штату	Сокращение штата	Staff reduction
51	Строки виплати заробітної плати	Сроки выплаты заработной платы	Terms of salary payment
52	Строки розгляду трудових спорів	Сроки рассмотрения трудовых споров	Terms of labour arguments considering
53	Тарифна ставка	Тарифная ставка	Rate of tariff
54	Тимчасове заміщення	Временное замещение	Acting tenure of office
55	Трудова книжка	Трудовая книжка	Work-book
56	Трудове право	Трудовое право	Labour law
57	Трудовий контракт	Трудовой контракт	Labour contract
58	Трудовий спір	Трудовой спор	Labour argument
59	Трудовий стаж	Трудовой стаж	Labour discipline
60	Трудодень	Трудодень	Day's work
61	Характеристика	Характеристика	Character
62	Час відпочинку	Время отдыха	Rest time
63	Щоденний відпочинок	Ежедневный отдых	Daily rest
64	Щорічна відпустка	Ежегодный отпуск	Annual leave

ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Конституційне право особи на працю.
2. Поняття найманої праці у трудовому праві.
3. Предмет трудового права.
4. Метод правового регулювання трудових відносин.
5. Функції трудового права. Поняття та види.
6. Система трудового права, її структура.
7. Поняття трудового права як галузі права.
8. Відмежування трудового права від інших галузей права.
9. Поняття принципів трудового права.
10. Класифікація принципів трудового права.
11. Поняття, ознаки джерел трудового права.
12. Конституція України - основне джерело трудового права.
13. Міжнародні договори України як джерело трудового права.
14. Конвенції та рекомендації Міжнародної Організації Праці у системі джерел трудового права.
15. Локально-правові акти як джерела трудового права.
16. Рішення Конституційного Суду України в системі джерел трудового права.
17. Місце правових актів Верховного Суду України для системи джерел трудового права.
18. Поняття та ознаки суб'єктів трудового права.
19. Класифікація суб'єктів трудового права.
20. Трудова правосуб'єктність. Поняття та зміст.
21. Працівники як суб'єкти трудового права.
22. Роботодавці як суб'єкти трудового права.
23. Професійні спілки як суб'єкти трудового права.
24. Поняття трудових правовідносин.
25. Види трудових правовідносин.
26. Умови та підстави виникнення трудових правовідносин.
27. Історико-правові умови виникнення колективного договору.
28. Поняття колективного договору.
29. Види колективних угод.
30. Сторони колективного договору.
31. Порядок укладення колективних договорів.
32. Порядок врегулювання розбіжностей при укладенні колективного договору.
33. Зміст колективного договору.
34. Види відповідальності сторін порушення колективного договору.
35. Поняття зайнятості населення.

36. Поняття підходящої роботи.
37. Поняття безробітного.
38. Поняття трудового договору.
39. Сторони трудового договору.
40. Зміст трудового договору.
41. Істотні умови трудового договору, їх правове значення.
42. Факультативні умови трудового договору та їх правове значення.
43. Форма трудового договору та її правове значення.
44. Загальний порядок укладання трудового договору.
45. Відсторонення від роботи: умови, підстави та порядок.
46. Строкові трудові договори, умови їх укладення.
47. Укладення трудового договору з тимчасовими працівниками.
48. Трудовий договір на сезонні роботи.
49. Трудовий договір при виконанні трудової функції за сумісництвом та при суміщенні професій (посад).
50. Поняття контракту в трудовому праві.
51. Поняття переведення та переміщення у трудовому праві.
52. Зміна істотних умов трудового договору.
53. Класифікація підстав припинення трудового договору.
54. Порядок припинення трудового договору за угодою сторін.
55. Розірвання трудового договору з ініціативи найманого працівника.
56. Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця (п. 1-4 ст. 40).
57. Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця (п. 5-8 ст. 40).
58. Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця (ст. 41).
59. Вихідна допомога (розмір і випадки виплати).
60. Розірвання трудового договору на вимогу третіх осіб.
61. Оформлення звільнення найманого працівника з роботи.
62. Поняття робочого часу, його види та характеристика.
63. Режим робочого часу, порядок його встановлення.
64. Надурочні роботи. Порядок їх проведення.
65. Поняття часу відпочинку та його види.
66. Перерви протягом робочого часу.
67. Щотижневий відпочинок.
68. Святкові та неробочі дні.
69. Вихідні дні.
70. Поняття відпусток та їх види.
71. Щорічні відпустки. Їх види та тривалість.
72. Додаткові відпустки у зв'язку з навчанням.
73. Нормування праці. Поняття та структура.

74. Тарифна система та її елементи.
75. Поняття і структура заробітної плати.
76. Методи правового регулювання заробітної плати.
77. Системи оплати праці.
78. Поняття гарантійних та компенсаційних виплат, їх види.
79. Обмеження відрахувань із заробітної плати.
80. Поняття матеріальної відповідальності у трудовому праві.
81. Відмежування матеріальної відповідальності у трудовому праві від майнової відповідальності за цивільним правом.
82. Види матеріальної відповідальності у трудовому праві.
83. Підстави і умови матеріальної відповідальності найманих працівників за трудовим правом.
84. Обмежена матеріальна відповідальність: порядок її застосування.
85. Повна матеріальна відповідальність працівників та випадки її застосування.
86. Підвищена матеріальна відповідальність найманих працівників.
87. Матеріальна відповідальність роботодавця: умови, підстави застосування.
88. Правила внутрішнього трудового розпорядку, порядок розробки та затвердження.
89. Заохочення за успіхи у виконанні трудових обов'язків.
90. Поняття дисциплінарної відповідальності найманих працівників та її види.
91. Дисциплінарні стягнення, порядок їх застосування.
92. Поняття охорони праці у трудовому праві.
93. Служба з охорони праці, правовий статус.
94. Охорона праці жінок.
95. Охорона праці неповнолітніх.
96. Охорона праці інвалідів.
97. Розслідування нещасних випадків. Облік нещасних випадків.
98. Нагляд у сфері охорони праці. Контроль у сфері охорони праці.
99. Поняття трудових спорів і їх класифікація у трудовому праві.
100. Порядок розгляду трудових спорів у КТС.
101. Судовий порядок розгляду індивідуальних трудових спорів.
102. Стадії розгляду колективних трудових спорів (конфліктів).
103. Повноваження примирних комісій та трудового арбітражу.
104. Право найманих працівників на страйк.
105. Умови визнання страйку законним.

Тематика рефератів (приблизний перелік)

1. Трудові права працюючих акціонерів.
2. Особливості регулювання праці працівників, які працюють у фізичних осіб за трудовим договором.
3. Трудова правосуб'єктність державних службовців.
4. Співвідношення законодавства про працю, угод, колективного договору, трудового договору.
5. Історико-правові аспекти виникнення колективних договорів.
6. Правове регулювання колективних договорів.
7. Міжнародні стандарти у сфері зайнятості.
8. Організаційна структура державної служби зайнятості.
9. Працевлаштування за допомогою посередницьких організацій.
10. Працевлаштування за кордоном.
11. Міжнародні стандарти трудових прав людини у конвенціях та рекомендаціях МОП.
12. Гармонізація трудового законодавства з міжнародним правом.
13. Трудова книжка і порядок її оформлення при прийнятті на роботу.
14. Етапи оформлення трудового договору.
15. Вихідна допомога: поняття та підстави надання.
16. Відмінність між відстороненням від роботи та припиненням трудового договору.
17. Правові наслідки незаконного переведення та звільнення працівників.
18. Скороочений робочий час для окремих категорій працівників.
19. Режим змінної роботи та вахтовим методом.
20. Реформування заробітної плати у сучасних умовах.
21. Історико-правове становлення інституту заробітної плати.
22. Відмінність заробітної плати від винагороди за цивільно-правовими договорами.
23. Оплата праці і заробітна плата: особливості термінології.
24. Захист заробітної плати і пропозиції щодо вдосконалення.
25. Конституційні основи захисту заробітної плати.
26. Досвід країн Європи у сфері захисту прав працівника на оплату праці.
27. Види заохочень згідно зі Статутами та Положеннями про дисципліну.
28. Система стимулювання праці в зарубіжних країнах.
29. Види заохочень у контрактах.

30. Характеристика додаткових заходів за порушення трудової дисципліни.
31. Громадські стягнення і сучасний стан застосування та перспективи розвитку.
32. Міжнародні стандарти у сфері охорони праці.
33. Основні обов'язки працівників у сфері охорони праці.
34. Права та обов'язки неповнолітніх у трудових відносинах.
35. Форми здійснення підготовки і підвищення кваліфікації кадрів безпосередньо на виробництві.
36. Пільги для працівників, які навчаються у вищих навчальних закладах освіти та аспірантурі.
37. Конституційний принцип судового захисту прав і свобод при вирішенні трудових спорів.
38. Вирішення трудових спорів особливих категорій працівників (судів, прокурорсько-слідчих працівників тощо).
39. Незалежний посередник у вирішенні колективних трудових спорів.
40. Правовий статус НСПП.
41. Питання розмежування прав трудових колективів і профспілок.
42. Захисна функція профспілок в умовах переходу до ринкових відносин.
43. Права прокурора у здійсненні нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю.
44. Державний пожежний нагляд і санітарно-епідеміологічний нагляд.